

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

ДПП як механізм ефективної співпраці між
державою та приватними партнерами
у галузі інфраструктури

НАГЛЯДОВА РАДА

Публікація даного посібника стала можливою за сприяння Наглядової ради Проектного офісу SP3ILNO у складі:

**ВОЛОДИМИР
ОМЕЛЯН**

**НАДІЯ
КАЗНАЧЕЄВА**

**ЯРОСЛАВА
ДЖОНСОН**

**МИХАЙЛО
ТІТАРЧУК**

**МАРК
МАГАЛЕЦЬКИЙ**

**ДАНІІЛ
ПАСЬКО**

**ЛЮДМИЛА
БУТЕНКО**

Подяка висловлюється Міністерству економічного розвитку та торгівлі України, представництву Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні, а також представництву Світового банку в Україні за активну участь та допомогу в роботі Проектного офісу.

КОМАНДА

Над розробкою та створенням цього посібника працювала команда Проектного офісу SP3ILNO у складі:

ЮРІЙ
ГУСЕВ

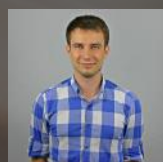
ТАРАС
БОЙЧУК

АРТЕМ
ХОРОШУН

ТЕТЯНА
САДОВА

АРТЕМ
НИКОНОВИЧ

ЮЛІА
СВАТКОВА

ЄВГЕНІА
КОВАЛЕНКО

Команда SP3ILNO висловлює свою подяку Міністру інфраструктури України Володимиру Омеляну, а також заступниці Міністра інфраструктури України Надії Казначеевій за підтримку та сприяння у реалізації проекту.

Створення Проектного офісу SP3ILNO стало можливим завдяки Фонду Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), що заснований за фінансування уряду США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Проектний офіс SP3ILNO при Міністерстві інфраструктури України покликаний запустити механізм державно-приватного партнерства (ДПП). Якісна інфраструктура є «кістяком» для розвитку всіх інших галузей економіки.

Офіс було створено з метою забезпечення швидкого та ефективного розвитку механізму ДПП в Україні. Робота офісу полягає у зміні українського законодавства, а також у підготовці та реалізації перших трьох пілотних проектів (Ольвія, Херсон, Чорноморськ).

Зміст

Вступ	10
Розділ I. Суть, цілі і форми ДПП.....	12
1.1. Визначення поняття ДПП	12
1.2. Мета та переваги ДПП.....	15
1.3. Сфери реалізації ДПП.....	15
1.4. Форми ДПП	17
Розділ II. ДПП в Україні.....	18
2.1. Досвід реалізації проектів ДПП.....	18
2.2. Інституційне та нормативно-правове забезпечення.....	22
2.3. Порівняльний аналіз різних форм впровадження ДПП.....	27
2.4. Проблемні питання, які виникають при застосуванні законодавства у сфері ДПП.....	36
Розділ III. Процедура впровадження проекту ДПП.....	43
3.1. Визначення проекту.....	43
3.2. Попередній аналіз та підготовка концептуальної записки.....	43
3.3. Підготовка техніко-економічного обґрунтування проекту.....	47
3.4. Проведення аналізу ефективності проекту.....	49
3.5. Рішення про реалізацію проекту	53
3.6. Організація та проведення конкурсу	54
3.8. Укладення договору та моніторинг проекту.....	54
IV. Поточний стан впровадження ДПП в Україні	56
4.1. Поточна реформа законодавства у сфері ДПП.....	56
4.2. Приведення законодавства у відповідність до актів ЄС.....	61
4.3. Проекти, які наразі впроваджуються на основі механізму ДПП	63
V. Висновки.....	70

Додатки.....	72
Додаток №1. Перелік нормативно-правових актів у сфері ДПП.....	72
Додаток № 2. ДП "Стивідорна компанія «Ольвія» (інформаційна довідка).....	87
Додаток № 3. ДП «Херсонський морський торговельний порт» (інформаційна довідка).....	88
Додаток № 4.....	89
Залізнично-поромний комплекс ДП «МТП «Чорноморськ» (інформаційна довідка)	89
Додаток № 5.....	90
Будівництво нового Київського слідчого ізолятора.....	90

ОСНОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ДПП – Державно-приватне партнерство

ДП – Державне підприємство

ЗУ – Закон України

КП – Комунальне підприємство

МІНЕКОНОМРОЗВИТКУ – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

МОВВ – Місцевий орган виконавчої влади

МФО – Міжнародна фінансова організація

ОМС – Орган місцевого самоврядування

ОТГ – Об’єднані територіальні громади

ЦОВВ – Центральний орган виконавчої влади

Вступ

Система управління державними активами та якість надання державою послуг в Україні протягом останніх 25 років довела свою низьку ефективність та невідповідність сучасним вимогам. У результаті цього, одна з найбільш розгалужених систем інфраструктури та промислова база опинилися у вкрай занедбаному стані. Застарілість основних фондів, невідповідність їх технічного рівня сучасним вимогам та неспроможність державного сектору забезпечити належний рівень надання послуг, в умовах недостатнього бюджетного фінансування, змушують державу шукати нові для себе механізми залучення інвестицій та досвіду приватного бізнесу.

Щороку у світі успішно реалізуються сотні проектів ДПП в секторі транспортної інфраструктури, житлово-комунального господарства, в системі охорони здоров'я, енергетиці та багатьох інших галузях. Механізм ДПП є не лише базою для залучення інвестицій на умовах, зрозумілих для світового ринку капіталу, але й дозволяє підвищити якість послуг, ефективність використання активів, передати частину ризиків приватному партнеру та сприяє обміну досвідом і розвитку співпраці між приватним та державним секторами.

В Україні з 2010 року діє Закон України «Про державно-приватне партнерство». За сприяння Європейського Банку Реконструкції та Розвитку триває робота над удосконаленням законодавства про концесії з урахуванням успішних міжнародних практик. З 2016 року при Міністерстві інфраструктури України працює Проектний офіс з питань державно-приватного партнерства в інфраструктурі «SP³ILNO». Здійснені кроки є лише частиною того, що необхідно зробити державі для законодавчого та інституційного забезпечення справжнього партнерства із залученням приватного капіталу. З метою виправдати очікування інвесторів та міжнародних фінансових організацій, Україна започатковує нові ініціативи та працює над успішною реалізацією пілотних проектів ДПП.

Головним завданням, яке вбачали для себе автори цього матеріалу, є не лише проаналізувати переваги та можливості ДПП в Україні, а й переконати потенційних партнерів з боку держави та бізнесу у доцільності вибору ДПП як моделі довгострокової співпраці. Залучення інвестицій та інновацій у міста та області України на основі механізму ДПП дозволить забезпечити розвиток інфраструктури українських регіонів в контексті євроінтеграції та наближення до стандартів ЄС. В цьому матеріалі ви знайдете ключову інформацію щодо нормативно-правового забезпечення, основні вимоги до порядку підготовки та реалізації проектів, а також дані щодо попереднього досвіду України у реалізації проектів ДПП.

Розділ І. Суть, цілі і форми ДПП

1.1. Визначення поняття ДПП

Частина 1 статті 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» визначає державно-приватне партнерство як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом.

Об'єкт

Об'єктами ДПП можуть виступати¹:

- існуючі, зокрема відтворювані (шляхом реконструкції, модернізації, технічного переоснащення) об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать Автономній Республіці Крим, у тому числі ділянки надр;
- створювані або придбані об'єкти в результаті виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.

На законодавчому рівні встановлені правила, які спрямовані на захист права власності державного та приватного партнерів на об'єкти, які використовуються у рамках договору ДПП:

(а) державний партнер зберігає/набуває право власності на:

- об'єкти права державної/комунальної власності, які вже існують та підлягають передачі приватному партнеру для виконання умов договору, укладеного в рамках ДПП²;
- об'єкти, які що добудовані, перебудовані, реконструйовані в рамках ДПП;

(б) приватному партнеру можуть належати на праві приватної власності:

- об'єкти, які були створені або придбані таким приватним партнером на виконання договору, та можуть використовуватися ним або державним

¹ Ч. 2 ст. 7 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

² Об'єкти права державної/комунальної власності, які існували на момент укладення договору ДПП та передавалися приватному партнеру, підлягають поверненню державному партнеру після припинення дії такого договору

партнером чи іншою стороною договору в порядку та на умовах, визначених таким договором³;

- договором, укладеним у рамках ДПП, може бути передбачене обмеження права приватного партнера передавати в користування чи володіння (зокрема, на умовах договорів застави, спільної діяльності, оренди, тощо) об'єкти, які створені чи придбані на виконання умов договору та належать на праві власності приватному партнеру необхідністю отримання попередньої згоди державного партнера на таку передачу.

(в) державний та приватний партнери можуть набувати спільної часткової власності⁴ на створювані чи придбані об'єкти ДПП, якщо це передбачено договором, укладеним в рамках ДПП, яким у свою чергу визначаються порядок визначення часток у праві власності на такі об'єкти, що перебувають у спільній частковій власності державного та приватного партнера, умови і порядок відчуження частки у праві спільної часткової власності.

Приватний партнер

На стороні приватного партнера у договорі, що укладається в рамках ДПП, можуть виступати одна особа або декілька осіб, які відповідно до законодавства можуть бути приватними партнерами.

Переможець (переможці) конкурсу несе (несуть) у повному обсязі відповідальність за виконання зобов'язань за договором ДПП з урахуванням певних особливостей, визначених в залежності від суб'єктного складу правовідносин:

- у разі коли на стороні приватного партнера виступає декілька осіб, які відповідно до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» можуть бути приватними партнерами, відносини між такими приватними партнерами та порядок визначення приватного партнера для представництва інтересів інших приватних партнерів у відносинах з державним партнером визначаються умовами договору, укладеного між приватними партнерами, або безпосередньо умовами договору, укладеного в рамках ДПП. Варто звернути увагу на те, що такі приватні партнери несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, передбаченими договором, що укладається в рамках ДПП⁵.

³Такі об'єкти підлягають передачі приватним партнером державному партнеру в порядку та строки, визначені договором, укладеним у рамках ДПП. Після переходу права власності на такі об'єкти до державного партнера, приватний партнер має переважне право на користування таким майном для виконання своїх зобов'язань у порядку та на умовах, визначених договором, укладеним у рамках ДПП, до припинення дії такого договору.

⁴Відповідно до ч. 1 ст. 356 Цивільного кодексу України спільною частковою власністю є власність двох чи більше осіб із визначенням часток кожного з них у праві власності.

⁵Відповідно до ч. 1 ст. 543 Цивільного кодексу України у разі солідарного обов'язку боржників (солідарних боржників) кредитор має право вимагати виконання обов'язку частково або в повному обсязі як від усіх боржників разом, так і від будь-кого з них окремо.

- крім переможця (переможців) конкурсу з визначення приватного партнера, приватним партнером може виступати юридична особа, створена для здійснення ДПП переможцем (переможцями) такого конкурсу, якщо це передбачено його умовами, при цьому протягом строку, встановленого договором, укладеним у рамках ДПП, переможець (переможці) конкурсу повинен (повинні) прямо або опосередковано володіти більше ніж 50 відсотками статутного капіталу цієї юридичної особи.

Державний партнер

Державним партнером може виступати:

- держава Україна;
- Автономна Республіка Крим;
- територіальні громади в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування.

Важливим є те, що за рішенням державного партнера державне підприємство, комунальне підприємство, підприємство Автономної Республіки Крим або господарське товариство, 100 відсотків статутного капіталу якого належать державі, територіальній громаді чи Автономній Республіці Крим, може брати участь у договорі, укладеному в рамках ДПП, на стороні відповідного державного партнера. Державний партнер несе субсидіарну відповідальність⁶ за зобов'язаннями такого підприємства або господарського товариства відповідно до договору, укладеного в рамках ДПП.

Ознаки ДПП

Для правовідносини ДПП як особливої форми співробітництва державного та приватного секторів характерними є⁷:

- надання прав управління (користування, експлуатації) об'єктом партнерства або придбання, створення (будівництво, реконструкція, модернізація) об'єкта державно-приватного партнерства з подальшим управлінням (користуванням, експлуатацією), за умови прийняття та виконання приватним партнером інвестиційних зобов'язань відповідно до договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства;
- довготривалість відносин (від 5 до 50 років);
- передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;
- внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством.

⁶Згідно з ч. 2 ст. 619 Цивільного кодексу України, якщо основний боржник відмовився задовольнити вимогу кредитора або кредитор не одержав від нього в розумний строк відповіді на пред'явлену вимогу, кредитор може пред'явити вимогу в повному обсязі до особи, яка несе субсидіарну відповідальність.

⁷Ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

1.2. Мета та переваги ДПП

В основі реалізації проектів ДПП лежить досягнення наступних цілей:

- подолання інфраструктурного дефіциту (особливо важливо для транзитних країн); в першу чергу, стосується дорогих інфраструктурних проектів (морські та річкові порти, магістральні авто- і ж/д дороги, мости, великі розв'язки, судноплавні канали, інші великі гідротехнічні споруди загального користування (акваторії портів) і т.д.); також сюди можна віднести трубопровідний транспорт (газ, нафта), водні зрошувальні канали і т.д.;
- розвиток публічних послуг, включаючи, але не обмежуючись, транспортні послуги - пасажироперевезення (аеропорти, громадський міський транспорт (автотранспорт, метро), міжміський автотранспорт, морський і річковий транспорт, пасажирські термінали в морських портах), а також соціальні послуги - будівництво і утримання шкіл, ВНЗ, лікарень, поліклінік, стадіонів, театрів, бібліотек, парків; будівництво приміщень судів, інших органів влади;
- розвантаження бюджетів всіх рівнів (зокрема місцевих); проекти ДПП передбачають залучення приватного капіталу, хоча не виключається пряме фінансування з державного або місцевого бюджету частини проекту; іноді може використовуватися непрямий спосіб фінансування проекту (наприклад, державне кредитування місцевих бюджетів);
- поліпшення якості послуг;
- зниження (або утримання) вартості плати за послуги;
- скорочення відповідальності і ризиків публічного партнера в сфері надання послуг, яка є об'єктом ДПП; в процесі реалізації проекту ДПП частина ризиків переходить приватному партнеру, при цьому держава/територіальна громада залишається відповідальною за надання послуги в цілому.

1.3. Сфери реалізації ДПП

[Частина 2 статті 4 ЗУ «Про державно-приватне партнерство»](#) визначає такі сфери застосування ДПП:

- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування, крім таких, що здійснюються на умовах угод про розподіл продукції;
- виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу;

- будівництво та(або) експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури;
- машинобудування;
- збір, очищення та розподілення води;
- охорона здоров'я;
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт;
- забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем;
- поводження з відходами, крім збирання та перевезення;
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії;
- управління нерухомістю;
- надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом;
- виробництво та впровадження енергозберігаючих технологій, будівництво та капітальний ремонт житлових будинків, повністю чи частково зруйнованих внаслідок бойових дій на території проведення антитерористичної операції;
- встановлення модульних будинків та будівництво тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб;
- надання освітніх послуг та послуг у сфері охорони здоров'я;
- управління пам'ятками архітектури та культурної спадщини.

Вищенаведений перелік сфер діяльності не є вичерпним оскільки ЗУ «Про державно-приватне партнерство» надає право за рішенням державного партнера застосовувати механізм ДПП в інших сферах діяльності, крім видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям.

Відсутність окреслених умов, за яких доцільно використовувати механізм ДПП (нормативне закріплення лише сфер правовідносин) не дозволяє чітко визначити сферу застосування ЗУ «Про державно-приватне партнерство», що свідчить про недостатній рівень правової визначеності та є одним із недоліків чинного регулювання правовідносин ДПП на законодавчому рівні. Більше того, у ЗУ «Про державно-приватне партнерство» не відображено ключової характеристики ДПП як співробітництва, яке спрямоване, насамперед, на впровадження ініціатив для забезпечення потреб суспільства у публічних об'єктах та послугах.

1.4. Форми ДПП

ЗУ «Про державно-приватне партнерство»⁸ надає можливість реалізувати проект на умовах механізму ДПП шляхом укладення низки договорів, зокрема договори про:

- концесію;
- управління майном (виключно за умови передбачення у договорі, укладеному в рамках державно-приватного партнерства, інвестиційних зобов'язань приватного партнера);
- спільну діяльність;
- інші договори.

ЗУ «Про державно-приватне партнерство» прямо називає лише договір концесії, управління майном та спільну діяльність як пропоновану договірну форму реалізації проекту ДПП. Варто наголосити, що сторони ДПП залишаються вільними у виборі інших форм для своєї співпраці за умови відповідності обраного ними договору ознакам ДПП, визначеними частиною 1 статті 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство». Можливість сторін укласти змішаний договір з елементами різних договорів, свідчить про гнучкість механізму ДПП та можливість взаємовигідного узгодження інтересів як державного, так і приватного партнерів з урахуванням особливостей та цілей кожного окремого проекту.

Варто зазначити, що дія ЗУ «Про державно-приватне партнерство» не поширюється на угоди про розподіл продукції, порядок укладення, виконання та припинення яких регулюється ЗУ «Про угоди про розподіл продукції»⁹.

⁸ Ч. 1 ст. 5 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

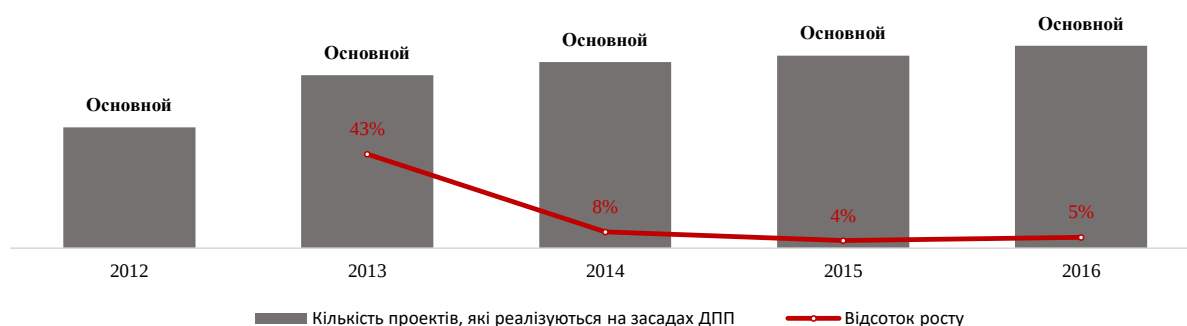
⁹ Ч. 4 ст. 5 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

Розділ II. ДПП в Україні

2.1. Досвід реалізації проектів ДПП

Механізм ДПП було введено у юридичну площину у 2010 році з прийняттям ЗУ «Про державно-приватне партнерство», який набув чинності 31 жовтня 2010 року та яким окреслено організаційно-правові засади договірної взаємодії партнерів на основі принципів ДПП. Ринок проектів ДПП на сьогодні перебуває на стадії становлення. Разом з тим, стала динаміка зростання кількості проектів, які реалізуються на умовах ДПП відповідно до статистичних даних Мінекономрозвитку за останні 5 років (2012-2016 роки), свідчить про підвищення зацікавленості як приватної, так і державної сторони у такій правовій формі співпраці¹⁰.

Динаміка кількісного та відсоткового росту проектів, які реалізуються на засадах ДПП, в 2012-2016 роках

Варто звернути увагу на те, що серед договорів, які були укладені у рамках механізмі ДПП, переважають договори концесії.

Динаміка кількісного росту проектів у розрізі форм ДПП, в 2012-2016 роках

	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
ДПП					1
Спільна діяльність	32	31	33	31	32
Концесія	79	128	138	146	153
Разом	111	159	171	177	186

¹⁰ Дані наведені без врахування договорів концесії, які реалізовувалися на території АР Крим (станом на 01.01.2014 реалізовувалося 63 проекти) оскільки об'єкти, відповідно до яких укладено договори, знаходяться на території невідконтрольній українській владі (інформація щодо стану реалізації їх відсутня) та 9 проектів, які реалізуються на засадах ДПП, що знаходяться на території невідконтрольній українській владі (за даними Луганської та Донецької облдержадміністрацій).

Станом на 01 січня 2017 року на засадах ДПП реалізується 186 проектів¹¹, з яких:

- 153 договори концесії (82,3% від загальної кількості договорів ДПП);
- 32 договори про спільну діяльність;
- 1 договір ДПП.

Зазначені проекти впроваджуються у таких сферах, як¹²:

- оброблення відходів (112 проектів, що становить 60,5% від загальної кількості);
- збір, очищення та розподілення води (37 проектів - 20% від загальної кількості);
- будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури (16 проектів - 8,6% від загальної кількості);
- виробництво, транспортування і постачання тепла (6 проектів - 3,2% від загальної кількості);
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії (5 проектів - 2,7% від загальної кількості);
- управління нерухомістю (2 проекти - 1,1% від загальної кількості);
- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування (1 проект - 0,5% від загальної кількості);
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт (1 проект - 0,5% від загальної кількості);
- інші (6 проектів - 2,9% від загальної кількості).

¹¹ Без урахування АР Крим та м. Севастополь. За інформацією Донецької ОДА, станом на кінець 2014 року.

¹²Довідка щодо результатів здійснення ДПП (2016 рік). - Електронний ресурс, – [Режим доступу]:<http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ed00a2ba-480a-4979-84eb-d610a0827a8c&title=ZagalniiOgliad>.

Сфери реалізації проектів концесії 2016 рік

Територіальний розподіл проектів ДПП свідчить про те, що значна частина проектів реалізується на території Полтавської (113 або 60,8% від усіх проектів), Миколаївської (15 або 8,1%) та Одеської (14 або 7,5%) областей. В основному, це проекти у сферах надання житлово-комунальних послуг, таких як збір, очищення та розподілення води та послуг зі збору/вивозу і утилізації побутових відходів.

Поряд з цим, центральними та місцевими органами виконавчої влади визначено 317 об'єктів, щодо яких планується реалізовувати проекти із застосуванням механізму ДПП в таких сферах господарської діяльності:

- збір, очищення та розподілення води – 95;
- виробництво, транспортування і постачання тепла та розподіл і постачання природного газу – 46;
- оброблення відходів – 33;
- туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт – 31;
- будівництво та/або експлуатація автострад, доріг, залізниць, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури – 17;
- управління нерухомістю – 12;
- пошук, розвідка родовищ корисних копалин та їх видобування, крім таких, що здійснюються на умовах угод про розподіл продукції – 7;
- охорона здоров'я – 7;
- виробництво, розподілення та постачання електричної енергії – 4;
- забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем – 2;
- інші – 63.

Попередній досвід

З урахуванням того, що значну частину проектів, які реалізуються на основі механізму ДПП складають договори концесії, важливо звернути увагу на те, що незначний досвід впровадження проектів ДПП (зокрема, у сфері інфраструктури) не можна вважати успішним через:

- загальну непопулярність механізму ДПП через нечіткість розмежування процедур ДПП та концесії, складність процедури укладення договору концесії, що зумовлювало значно більшу популярність звичних для приватних учасників ринку механізмів, наприклад, таких як спільна діяльність чи оренда;
- нездатність приватних партнерів забезпечити фінансування робіт, передбачених концесійними договорами (наприклад, за умовами договору концесії з будівництва дороги Львів - Краковець 1999 року приватний партнер не забезпечив фінансування проекту, ані за рахунок власних, ані за рахунок залучених коштів; в межах проекту ДПП з реконструкції палацу у селі Тартаків фінансування проекту так і не було розпочате);
- неможливість замінити приватного партнера у разі його неспроможності забезпечити реалізації заходів, передбачених проектом (наприклад, реалізація концесійного проекту Львів-Броди була неможливою саме через неплатоспроможність концесіонера);
- неадекватність механізму визначення розміру концесійних платежів (так, реалізацію концесійних проектів «Ровенькиантрацит» та «Свердловантрацит» важко назвати ефективною з огляду на те, що концесійними договорами передбачалося, що розмір концесійних платежів підлягав зменшенню на суму нарахованих амортизаційних відрахувань (але не більш як на суму концесійної плати), що в умовах зносу основних фондів державних підприємств галузі на рівні близько 80 % не дозволяє забезпечити надходження до державного бюджету;
- неможливість передбачити плату за доступність;
- проблема державних гарантій та неможливості довгострокового бюджетного планування.

Разом з тим, на механізм ДПП набуває популярності серед територіальних громад в рамках реалізації нової регіональної політики в Україні, яка спрямована на підсилення спроможності територіальних громад на місцях самостійно та ефективно використовувати наявні ресурси для забезпечення безпосередніх потреб населення певної території. Так, окремі органи ОМС вже мають позитивний досвід впровадження проектів ДПП, зокрема у сфері виробництва та постачання теплової енергії. Одним з прикладів такого партнерства, є договір про

спільну діяльність, укладений між громадою міста Малин та приватним інвестором у 2014 році в рамках механізму ДПП, що передбачає (а) заміну газових котлів на такі, що працюватимуть на альтернативному паливі (пресована деревина, солом'яні пелети); (б) забезпечення встановлення котла потужністю, яка давала б змогу забезпечити обігрів двох шкіл та однієї спортивної школи; (в) забезпечення приватним партнером фінансування та надання обладнання; (г) продаж приватним партнером теплової енергії в місто зі знижкою терміну дії договору, який становитиме 15 років.

Проекти, які станом на сьогодні реалізуються, або розглядаються як доцільні до реалізації на державному та регіональному рівнях, будуть висвітлені у Розділ IV. Поточний стан впровадження ДПП в Україні.

2.2. Інституційне та нормативно-правове забезпечення

Не зважаючи на достатньо розвинену законодавчу базу для реалізації проектів ДПП, яка в цілому відповідає загальноприйнятим міжнародним стандартам з реалізації проектів ДПП, поточний стан розвитку інституційної бази в Україні залишається незадовільним. Відсутність досвіду успішної практики підготовки та реалізації проектів ДПП, а також відсутність відповідної координації державних органів, які задіяні у впровадженні таких проектів, на сьогодні можуть ускладнювати напруження портфелю успішно втілених проектів ДПП.

Мінекономрозвитку

Головним органом у системі ЦОБВ, що забезпечує формування та реалізує, зокрема, державну політику економічного, соціального розвитку і торгівлі, державну промислову політику, державну інвестиційну політику, державну політику у сфері управління об'єктами державної власності, розвитку підприємництва та ДПП, є Мінекономрозвитку.

На виконання покладеного на Мінекономрозвитку завдань із забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері ДПП¹³, Мінекономрозвитку¹⁴:

- проводить моніторинг ефективності діяльності органів виконавчої влади та ОМС у сфері ДПП;
- організовує перевірки виконання договорів, укладених у рамках ДПП;
- проводить моніторинг, узагальнення та оприлюднення в установленому порядку результатів здійснення ДПП, у тому числі оцінку та моніторинг

¹³ П. 3 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459.

¹⁴ П. 4 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459.

загального рівня ризиків державного партнера в договорах, укладених у рамках ДПП;

- проводить моніторинг дотримання вимог законодавства у сфері ДПП, у тому числі під час проведення конкурсів з визначення приватного партнера;
- бере участь в організації навчання і підвищення кваліфікації фахівців у сфері ДПП;
- веде облік договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства.

У структурі Мінекономрозвитку створено та діє окремий відділ ДПП Департаменту залучення інвестицій. Форми безпосередньої участі Мінекономрозвитку у процедурі підготовки та реалізації проекту ДПП буде детально розглянуто у Розділі III. Процедура впровадження проекту ДПП.

Державний партнер

В Україні відсутній єдиний державний орган, який би представляв державу в усіх проектах ДПП, а тому відповідно до частини 1 статті 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» державним партнером можуть бути (а) держава Україна, (б) Автономна Республіка Крим, (в) територіальними громадами в особі відповідних державних органів та ОМС. Тобто, договори ДПП укладаються приватними партнерами з різними суб'єктами, що можуть бути державними партнерами відповідно до вимог законодавства, в залежності від того, до сфери управління якого із органів належить той чи інший об'єкт ДПП.

Проектні офіси

На сьогоднішній день в окремих центральних органах виконавчої влади створені проектні офіси, діяльність яких спрямована на підтримку реалізації проектів ДПП:

- **Міністерство інфраструктури України**

У жовтні 2016 року з ініціативи громадського об'єднання EasyBusiness за підтримки Міністра інфраструктури Володимира Омеляна та заступника Глави Адміністрації президента України Дмитра Шимківа було створено Проектний офіс з питань державно-приватного партнерства в інфраструктурі – «SP³ILNO»

Реалізація проекту стала можлива завдяки Фонду Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), що заснований за фінансування уряду США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). З 2015 року Фонд реалізовує програму технічної допомоги в Україні та Молдові на загальну суму \$35 млн., основними елементами якої є сприяння експорту, місцевий економічний розвиток, соціальне інвестування та економічне лідерство. WNISEF забезпечує фінансування інноваційних, високоефективних

програм, що спрямовані на здійснення реформ та змінюють життя звичайних людей в Україні та Молдові. Відвідайте www.wnisef.org

Основним завданням Проектного офісу «SP³ILNO» є сприяння застосуванню моделі ДПП в інфраструктурі шляхом реалізації пілотних проектів та участь у роботі, яка зосереджена на покращенні законодавства України, насамперед у сфері концесійних правовідносин.

Для отримання більше інформації відвідайте: <http://www.spilno.in.ua>

▪ Міністерство юстиції України

В рамках проекту «Expert Deployment for Governance and Economic Growth (EDGE)» в Міністерстві юстиції України заснований проектний офіс. У лютому 2017 року було оголошено про початок збору проектних пропозицій щодо будівництва нових слідчих ізоляторів у Києві та Львові.

▪ Міністерство екології та природних ресурсів України

Мінприроди за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) розпочало процес створення проектного офісу H2Office, завданням якого є сприяння проведенню реформ системи управління водними ресурсами та розмежування функцій реалізації водної політики і управлінням інфраструктурою, а також наданням послуг. Передбачається, що H2Office працюватиме над пілотним інвестиційним проектом з реконструкції зрошувальної системи півдня України.

Агенція ДПП

У рамках проведення реформи законодавства у сфері ДПП, розглядається можливість створення окремої агенції ДПП, до сфери відповідальності якої пропонується віднести:

- покращення інституційної та нормативної бази (проведення навчання, розробка методичних рекомендацій, моніторинг ринку ДПП, тощо);
- забезпечення підготовки проектів ДПП (надання методологічної підтримки державним партнерам у процесі підготовки та реалізації проектів ДПП).

У свою чергу, Мінекономрозвитку нестиме відповідальність за:

- розробку пропозицій для вдосконалення законодавства та підготовку проектів законів з питань регулювання сфери ДПП;
- погодження проектів ДПП та контроль за якістю їх виконання (участь у проведенні аналізу ефективності та погодження проектів, участь представників у конкурсних комісіях, ведення реєстру договорів ДПП, та ін.).

В основу вищевикладених пропозицій щодо розмежування повноважень між агенцією ДПП та Мінекономрозвитку покладені рекомендації, надані Світовим Банком у Звіті «ДПП в контексті управління державними інвестиціями в Україні», про необхідність відокремлення суб'єктів, які просуває ДПП та тими, хто оцінює пропозиції ДПП¹⁵. Питання створення агенції ДПП опрацьовується у межах реформи законодавчого регулювання ДПП та розробки нового закону «Про концесії».

Законодавство про ДПП

Базовим законом, яким врегульовано сферу ДПП є [ЗУ «Про державно-приватне партнерство»](#).

[Разом з тим, на сьогодні є чинними низка законодавчих актів, які регулюють окремі форми здійснення ДПП та/або визначають специфіку управління тими чи іншими правовідносинами:](#)

- 1) [ЗУ «Про концесії»](#)¹⁶;
- 2) [ЗУ «Про концесії на будівництво автомобільних доріг»](#)¹⁷;
- 3) [ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»](#)¹⁸;
- 4) [ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності»](#)¹⁹.

Наявність чотирьох законів, які встановлюють особливості регулювання окремих механізмів залучення приватних інвестицій, значно ускладнює питання розмежування таких механізмів між собою, що зумовлює низьку зацікавленість потенційних приватних партнерів у здійсненні інвестицій. Окрім того, існує значна кількість підзаконних нормативно-правових актів, якими визначено, зокрема, процедурні питання реалізації проектів ДПП.

Також, частина 3 статті 5 ЗУ «Про ДПП» містить положення, згідно з яким відносини, пов'язані з ініціюванням ДПП, вибором приватного партнера, підготовкою до укладення, визначенням змісту договору, укладенням та виконанням договорів, укладених у рамках здійснення ДПП, регулюються

¹⁵ «ДПП в контексті управління державними інвестиціями в Україні» (2015 рік). - Електронний ресурс, – [Режим доступу]: <http://documents.worldbank.org/curated/en/495131467995051959/text/106249-UKRAINIAN-WP-P153935-PUBLIC-Public-Investment-UKR-Web-cover.txt>.

¹⁶ ЗУ «Про концесії» 16 липня 1999 року N 997-XIV.

¹⁷ ЗУ «Про концесії на будівництво автомобільних доріг» від 14.12.1999 № 1286-XIV.

¹⁸ ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності» від 08.07.2011 № 3687-VI.

¹⁹ ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності» від 21.10.2010 № 2624-VI.

нормами цього Закону, якщо інший порядок ініціювання відповідної форми ДПП, вибору приватного партнера, підготовки до укладення, визначення змісту договору, укладення та виконання таких договорів не визначений законом, що регулює відповідну форму здійснення ДПП. Нечіткість розмежування сфер, які регулюються ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та окремими законодавчими актами, значно ускладнює застосування норм такого законодавства.

Саме така особливість регулювання різних форм реалізації ДПП обумовлює потребу у структурній реформі регулювання законодавства у сфері ДПП.

Окрім того, визначення поняття «державно-приватного партнерства», яке надане ЗУ «Про державно-приватне партнерство», як співробітництва між державним та приватним партнерами, що здійснюється на основі договору та відповідає ознакам ДПП, не відповідає кращим світовим практикам впровадження проектів ДПП, що передбачає поширення партнерства та, відповідно, спеціального законодавства, на усі договори, укладення яких спрямоване на реалізацію проекту ДПП (без обмеження їх кількості). За умов збереження чинної моделі регулювання правовідносин у сфері ДПП, для приватного партнера зберігається високий ризик того, що приватний партнер, буде вимушений проходити окремо процедури відбору приватного партнера (наприклад, концесійний конкурс) та конкурс на отримання права оренди для отримання у користування майно, яке може бути йому необхідне для реалізації проекту ДПП на умовах концесії. Це значно ускладнює процес реалізації проекту ДПП та спричиняє зниження зацікавленості потенційних партнерів в співпраці з державним партнером в рамках механізму ДПП.

Окремим питанням, яке залишається наразі не вирішеним, є розмежування поняття «державно-приватного партнерства» та «концесії» на законодавчому рівні. На сьогодні ані ЗУ «Про державно-приватне партнерство», ані ЗУ «Про концесії» не містить критерію переходу до концесіонера підприємницького ризику економічного характеру як основної характеристики для виокремлення концесії з-поміж інших форм ДПП.

Зокрема, відповідно до положень [ст.5 Директиви ЄС 2014/23/EU](#), надання концесії на роботи або послуги передбачає передачу концесіонеру операційного ризику у використанні цих робіт або послуг, що охоплюють ризик попиту або ризик пропозиції, або обидва ризики. Вважається, що концесіонер бере на себе операційний ризик, коли, за нормальних умов експлуатації, не гарантується відшкодування зроблених інвестицій або витрат, що виникли під час виконання робіт чи надання послуг, які є предметом концесії. Частина ризику, яка передається концесіонеру, включає схильність до змін на ринку таким чином, що будь-які потенційні оцінені збитки, понесені концесіонером, не є чисто номінальними або незначними. Важливо, що такий підприємницький ризик повинен витікати з факторів, які є невідконтрольними сторонам, оскільки ризики,

що пов'язані з неналежним управлінням, порушенням договору або із настанням обставин непереборної сили (форс-мажором), не може свідчити про те, що такий договір є саме концесійним оскільки ризик виникнення таких обставин є у будь-яких договірних правовідносинах. Більш детально питання приведення законодавства України у сфері ДПП до норм права ЄС розглядається у підрозділі 4.2. Приведення законодавства у відповідність до актів ЄС Розділу IV. Поточний стан впровадження ДПП в Україні.

Повний перелік законодавства в сфері ДПП наведений в Додатку 1.

2.3. Порівняльний аналіз різних форм впровадження ДПП

ЗУ «Про державно-приватне партнерство» у частині 1 статті 5 прямо визначає лише договори про концесію, управління майном та договір про спільну діяльність як договори, що можуть укладатися у рамках здійснення ДПП.

Враховуючи, що законодавець не обмежує партнерів у виборі іншої форми реалізації ДПП окрім тих, що прямо вказані у ЗУ «Про державно-приватне партнерство», за згодою сторін проект ДПП може бути юридично структурований у інший договір, в тому числі змішаний²⁰, за умови що такий договір передбачатиме²¹:

- надання прав управління (користування, експлуатації) об'єктом партнерства або придбання, створення (будівництво, реконструкція, модернізація) об'єкта ДПП з подальшим управлінням (користуванням, експлуатацією), за умови прийняття та виконання приватним партнером інвестиційних зобов'язань відповідно до договору, укладеного в рамках ДПП;
- довготривалість відносин (від 5 до 50 років);
- передачу приватному партнеру частини ризиків;
- внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із джерел, не заборонених законодавством.

Обрання тої чи іншої правової форми співпраці потребує детального попереднього аналізу юридичної природи та основних рис тих чи інших моделей договірних правовідносин.

Концесія

Договір концесії

²⁰ Відповідно до ч. 2 ст. 628 Цивільного кодексу України змішаним є договір, в якому містяться елементи різних договорів. До відносин сторін у змішаному договорі застосовуються у відповідних частинах положення актів цивільного законодавства про договори, елементи яких містяться у змішаному договорі, якщо інше не встановлено договором або не впливає із суті змішаного договору.

²¹ Ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

ЗУ «Про концесії» визначає договір концесії (або концесійний договір) як договір, відповідно до якого уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування (концесієдавець) надає на платній та строковій основі суб'єкту підприємницької діяльності (концесіонеру) право (а) створити (побудувати) об'єкт концесії чи (б) суттєво його поліпшити та (або) (в) здійснювати його управління (експлуатацію) з метою задоволення громадських потреб²².

Об'єкти концесії

На законодавчому рівні об'єкти права державної/комунальної власності, які можуть передаватися у концесію, визначено шляхом встановлення переліку сфер господарської діяльності, в яких такі об'єкти використовуються за винятком видів підприємницької діяльності, які відповідно до законодавства можуть здійснюватися виключно державними підприємствами і об'єднаннями²³:

- водопостачання та водовідведення у порядку, визначеному ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності», забезпечення функціонування зрошувальних і осушувальних систем;
- надання послуг міським громадським транспортом;
- збирання та утилізація сміття, оброблення відходів;
- пошук, розвідка родовищ корисних копалин і їх видобування, видобування кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля), його переробка у порядку, визначеному ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»;
- будівництво (комплекс дорожньо-будівельних робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, капітальним ремонтом) та/або експлуатація автомобільних доріг, об'єктів дорожнього господарства, інших дорожніх споруд;
- будівництво та/або експлуатація залізниць, аеропортів, злітно-посадкових смуг на аеродромах, мостів, шляхових естакад, тунелів, інших шляхів сполучення, метрополітенів, морських і річкових портів та їх інфраструктури;
- машинобудування;
- охорона здоров'я;

²²Ст. 1 Закону України «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

²³ Ч. 2 ст. 3 ЗУ «Про концесії» 16 липня 1999 року N 997-XIV.

- надання телекомунікаційних послуг, у тому числі з використанням телемереж;
- надання поштових послуг;
- теплопостачання у порядку, визначеному ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності», та розподіл і постачання природного газу;
- виробництво та (або) транспортування електроенергії;
- громадське харчування;
- будівництво жилих будинків;
- надання послуг у житлово-експлуатаційній сфері;
- використання об'єктів соціально-культурного призначення;
- створення комунальних служб паркування автомобілів;
- надання ритуальних послуг;
- будівництво та експлуатація готелів, туристичних комплексів, кемпінгів та інших відповідних об'єктів туристичної індустрії;
- будівництво, реконструкція та експлуатація
- внутрішньо-господарських меліоративних систем та окремих об'єктів їх інженерної інфраструктури.

Варто звернути увагу на те, що ОМС мають право прийняти рішення щодо додаткового переліку сфер господарської діяльності, у яких об'єкти права комунальної власності можуть надаватися у концесію²⁴. Таке право ОМС реалізують шляхом прийняття відповідного рішення на пленарному засіданні відповідно до порядку, передбаченого ЗУ «Про місцеве самоврядування».

Варто звернути увагу на те, що [ЗУ «Про концесії»](#) встановлює три категорії об'єктів, які можуть надаватися у концесію²⁵:

- майно підприємств, їхніх структурних підрозділів, що є цілісними майновими комплексами або системами цілісних майнових комплексів;

²⁴ Ч. 3 ст. 3 ЗУ «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

²⁵ Ч. 4 ст. 3 Закону України «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

- об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти, які можуть бути добудовані з метою їх використання для надання послуг по задоволенню громадських потреб у сферах концесійної діяльності;
- спеціально збудовані об'єкти відповідно до умов концесійного договору для задоволення громадських потреб у певних сферах комерційної діяльності.

Варто звернути увагу на те, що об'єкти права державної власності, надані у концесію, не підлягають приватизації протягом дії концесійного договору без згоди концесіонера²⁶.

Істотні умови

Договір концесії, який укладається відповідно до ЗУ «Про концесії», повинен містити такі істотні умови²⁷:

- сторони договору;
- види діяльності, роботи, послуги, які здійснюються за умовами договору;
- об'єкт концесії (склад і вартість майна або технічні і фінансові умови створення об'єкта концесії);
- умови надання земельної ділянки, якщо вона необхідна для здійснення концесійної діяльності;
- перелік видів діяльності, здійснення яких підлягає ліцензуванню;
- умови встановлення, зміни цін (тарифів) на виготовлені (надані) концесіонером товари (роботи, послуги);
- строк дії договору концесії (10-50 років), умови найму, використання праці працівників - громадян України;
- умови використання вітчизняних сировини, матеріалів;
- умови та обсяги поліпшення об'єкта концесії та порядок компенсації зазначених поліпшень;
- умови, розмір і порядок внесення концесійних платежів (крім концесій на створення (будівництво) нового об'єкта за рахунок концесіонера);
- порядок використання амортизаційних відрахувань;
- відновлення об'єкта концесії та умови його повернення;

²⁶Ч. 7 ст. 3 Закону України «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

²⁷Ч. 1 ст. 10 Закону України «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

- відповідальність за невиконання або неналежне виконання зобов'язань, що впливають з концесійного договору;
- страхування концесіонером об'єктів концесії, взятих у концесію;
- порядок внесення змін та розірвання договору;
- порядок вирішення спорів між сторонами;
- право на отримання інформації та проведення перевірки виконання умов договору;
- порядок та умови передачі, у тому числі з наданням гарантії кредиторам, прав і зобов'язань, що впливають з концесійного договору;
- порядок використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Однією із характерних рис законодавчого регулювання концесійних правовідносин є те, що сторони договору концесії мають право визначати зміст договору на основі типового договору²⁸, від змісту якого сторони не можуть відступати, але мають право конкретизувати його умови²⁹.

Укладенню договору концесії передуює проведення концесієдавцем концесійного конкурсу, за результатами якого визначається переможець конкурсу, з яким укладається концесійний договір. Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. N 642. У свою чергу рішення про надання концесії на об'єкт права комунальної власності за результатами концесійного конкурсу приймає уповноважений ОМС.

Концесійний платіж

Важливим є те, що законодавство передбачає можливість диференціювати концесійний платіж та надає сторонам право встановлювати його³⁰:

- у фіксованому розмірі;
- у відсотках від вартості наданого у концесію об'єкта за результатами його оцінки;
- як частка (у відсотках) чистого доходу від концесійної діяльності, отриманого концесіонером;

²⁸Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового концесійного договору» від 12 квітня 2000 р. N 643.

²⁹Ч. 4 ст. Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р. № 436-IV.

³⁰Ч. 3 ст. 12 ЗУ «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

- у вигляді передачі концесієдавцю у власність майна, що знаходиться у власності концесіонера та придбане ним відповідно до умов концесійного договору;
- шляхом поєднання різних видів концесійних платежів.

Можливість поєднання різних видів концесійних платежів дозволяє ставити розмір такого платежу в залежність від показників господарської діяльності концесіонера (наприклад, частка від чистого прибутку), або виконання інвестиційних зобов'язань (наприклад, у випадку придбання майна на виконання договірних зобов'язань) та надає змогу забезпечити надходження концесійного платежу до державного бюджету за умов різних результатів діяльності концесіонера.

[ЗУ «Про концесії»](#) закріплює право концесіонера за рахунок власних коштів здійснювати реконструкцію, технічне переоснащення, поліпшення майна, отриманого в концесію. Законодавство прямо встановлює гарантію збереження права власності на майно держави/територіальної громади³¹. Така модель регулювання дозволяє уникнути потенційних спорів, щодо компенсації здійснених концесіонером поліпшень об'єкта концесії та сприяє технічному переоснащенню об'єктів державної/комунальної власності, з мінімальними витратами коштів державного/місцевого бюджету та коштів ДП/КП.

Оренда

Орендою є засноване на договорі строкове платне користування майном, необхідним орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності. Не зважаючи на те, що договір оренди безпосередньо не визначено у ЗУ «Про державно-приватне партнерство» як одну із форм реалізації ДПП, державний та приватний партнери можуть обрати таку договірну форму для врегулювання правовідносин між собою за умови відповідності такого договору оренди загальним ознакам ДПП, визначеним частиною 1 статті 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство».

Об'єкти оренди

ЗУ «Про оренду державного та комунального майна» визначає категорії активів, які не можуть бути об'єктами оренди, зокрема об'єкти державної власності, що мають загальнодержавне значення і не підлягають приватизації відповідно до частини 2 статті 5 Закону України «Про приватизацію державного майна». Перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, затверджено на законодавчому рівні³².

³¹Ч. 3 ст. 20 ЗУ «Про концесії» від 16 липня 1999 р. № 997-XIV.

³²ЗУ «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» від 7 липня 1999 року N 847-XIV.

Загальні особливості орендних правовідносин полягають у:

- збереженні права власності орендодавця на: (а) майно, передане в оренду (включаючи майно, придбане орендарем за рахунок амортизаційних відрахувань); (б) на виготовлену продукцію (в тому числі у незавершеному виробництві); та (в) дохід (прибуток), отриманий від орендованого майна; (г) амортизаційні відрахування на майно, що є власністю орендаря; (д) на набуте орендарем відповідно до законодавства інше майно;
- обов'язковій відповідності істотних умов договору оренди типовому договору оренди;
- термін дії від 5 років (як правило);
- право орендаря здійснювати поліпшення об'єкта оренди за рахунок визначених джерел (амортизаційні відрахування, власні кошти орендаря/орендодавця), на умовах, визначених законодавством;
- право орендаря залишити за собою проведені ним поліпшення орендованого майна, здійснені за рахунок власних коштів, якщо вони можуть бути відокремлені від майна без заподіяння йому шкоди (у випадку, якщо відокремлення поліпшень без шкоди для орендованого майна неможливе, орендар має право на отримання відповідної компенсації коштів якщо (а) інше не передбачене договором та (б) такі поліпшення були зроблені за згодою орендодавця);
- за загальним правилом, вибір орендаря відбувається на конкурсних засадах.

Загалом достатньо добре врегульована та широко застосовна форма оренди може забезпечити зменшення витрат на утримання об'єкта, що сприятиме економії коштів та збільшенню надходжень до бюджету у вигляді орендних платежів. Разом з тим, можливості механізму оренди для залучення інвестицій має певні обмеження з огляду на таке:

- розмір орендної плати розраховується в залежності від вартості об'єкта оренди на підставі незалежної експертної оцінки незалежно від наслідків господарської діяльності орендаря;
- строкове платне користування орендованим майном за умови своєчасного внесення орендарем орендної плати не передбачає обов'язкового внесення інвестицій у об'єкт оренди та нового будівництва (окрім, наприклад, покладення на орендаря обов'язку утримувати об'єкта оренди у належному технічному стані);

- недостатня врегульованість правовідносин щодо поліпшення об'єктів оренди (зокрема щодо повернення/компенсації вартості таких поліпшень після припинення договору оренди) та обмежена кількість норм, що регулюють питання ефективності/цільового використання орендованого майна;
- відсутність можливості покласти на приватного партнера зобов'язань щодо дотримання соціальних гарантій працівників, які зайняті на об'єкті оренди (окрім випадку припинення діяльності структурних підрозділів, підприємств, майно яких передається в оренду;
- орендодавець не бере на себе жодних зустрічних зобов'язань (окрім тих, що пов'язані з передачею/отриманням об'єкта оренди після укладення/припинення договору оренди).

Необхідно враховувати, що в залежності від специфіки об'єкта оренди окремі правовідносини регулюються не лише нормами ЗУ «Про оренду державного та комунального майна», а й положеннями спеціальних актів законодавства:

- оренда об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності, регулюється з урахуванням особливостей, передбачених ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності»;
- оренда об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, регулюється з урахуванням особливостей, передбачених ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»;
- оренда рухомого та нерухомого майна державних підприємств, у тому числі казенних підприємств, оборонно-промислового комплексу, які включені до складу Державного концерну «Укроборонпром», регулюється з урахуванням особливостей, передбачених ЗУ «Про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу - учасників Державного концерну «Укроборонпром» та забезпечення їх стабільного розвитку»;
- оренда об'єктів портової інфраструктури, що перебувають у державній власності, регулюються з урахуванням особливостей, передбачених ЗУ «Про морські порти України».

Спільна діяльність

Чинне законодавство визначає спільну діяльність як взаємодію сторін (учасників) на договірній основі без створення юридичної особи для досягнення певної мети,

що не суперечить законові, як на основі об'єднання вкладів учасників (просте товариство), так і без такого об'єднання.

Під час аналізу доцільності укладення договору про спільну діяльність необхідно приймати до уваги певні особливості такого механізму, які визначені чинним законодавством:

- Господарським кодексом України та ЗУ «Про управління об'єктами державної власності» заборонено здійснювати вклад у спільну діяльність майном, яке належить до основних фондів підприємств державної власності, що не підлягають приватизації³³;
- під час укладення договорів про спільну діяльність розмір частки державних підприємств, установ і організацій, а також господарських товариств, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, має становити не менш як 50 відсотків спільного майна учасників спільної діяльності, що може значно знизити заінтересованість приватних інвесторів в укладенні таких договорів³⁴;
- залишається не врегульованню значна частина питань реалізації договорів про спільну діяльність, зокрема щодо нематеріальних внесків;
- реалізація проектів спільних підприємств може вимагати проходження процедур державних закупівель (наприклад, за необхідності, на придбання послуг державним партнером для виконання своїх зобов'язань в рамках спільної діяльності).

Договір управління майном

Договір управління є договором, відповідно до умов якого одна сторона (установник управління) передає другій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління, а друга сторона зобов'язується за плату здійснювати від свого імені управління цим майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача)³⁵.

Договір управління майном було визначено однією з можливих форм здійснення ДПП з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» №817-VIII від 24 листопада 2015

³³ ЗУ «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» 7 липня 1999 року N 847-XIV.

³⁴ Ч. 2 ст. 13 ЗУ «Про управління об'єктами державної власності» від 21 вересня 2006 року № 185-V.

³⁵ Ч. 1 ст. 1029 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року № 435-IV.

року. Обов'язковою умовою такого договору управління майном, як форми реалізації ДПП, є наявність інвестиційних зобов'язань приватного партнера .

Договір управління майном передбачає :

- передачу однією стороною (установником управління) другій стороні (управителеві) на певний строк майна в управління;
- обов'язок другої сторони здійснювати від свого імені управління майном в інтересах установника управління або вказаної ним особи (вигодонабувача);
- внесення установником управління плати за управління майном на користь управителя.

Договір управління майном для реалізації проекту ДПП може бути охарактеризованим такими рисами:

- відсутністю спеціальних норм, які б визначали особливості правовідносин управління майном як однієї з форм реалізації ДПП;
- відсутністю успішної та широкої практики реалізації проектів з управління майном в Україні;
- необхідністю внесення плати на користь управителя та відсутність підстав для проведення поліпшень майна, управління яким здійснюватиме приватний партнер.

2.4. Проблемні питання, які виникають при застосуванні законодавства у сфері ДПП

Реалізація проектів ДП в Україні ускладнена не лише недостатньо розвиненим інституційним середовищем, а й загальними проблемами системного характеру, зокрема:

- складністю процедури переоформлення права користування земельною ділянкою приватним партнером для реалізації проекту;
- низький рівень підготовки посадових осіб ,які безпосередньо задіяні у роботі над проектом ДПП;
- ризики проявів корупції;ускладнені процедури отриманням дозвільних документів для реалізації проекту ДПП;
- складність практичної реалізації гарантій, що надаються державним партнером для цілей реалізації проекту ДПП та ін.

Не зважаючи на достатньо розвинену систему законодавств у сфері ДПП, на практиці виникає значна кількість проблемних моментів, які можуть ускладнити або унеможливити реалізацію проекту.

Підготовка проекту

- (а) Чинне законодавство не передбачає можливості залучити радників у процесі підготовки проекту ДПП, що з огляду на відсутність досвіду та недостатню інституційну спроможність державних партнерів може спричинити складність у належній підготовці документів (наприклад, техніко-економічного обґрунтування проекту), структуруванні інвестиційно привабливої угоди та у роботі із залучення потенційних інвесторів.

Вирішенням окресленої проблеми може стати:

- підготовка та подання пропозиції про реалізацію ДПП потенційним приватним партнером;
- залучення коштів підприємств для підготовки техніко-економічного обґрунтування та концептуальної записки проекту на підставі пункту 24 Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженого постановою КМУ від 11 квітня 2011 р. № 384).

- (б) Пункт 24 Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства передбачає можливість компенсацію витрат на підготовку техніко-економічного обґрунтування та концептуальної записки за рахунок переможця конкурсу з відбору приватного партнера, що не включає витрат компенсувати витрати державного партнера на підготовку конкурсної документації та структурування угоди.

Вирішенням окресленої проблеми може стати (наприклад, у випадку реалізації проекту на умовах концесії) визначення додаткового критерію для вибору переможця концесійного конкурсу у вигляді зобов'язання переможця конкурсу компенсувати витрати, пов'язані з розробкою техніко-економічного обґрунтування та конкурсної документації. Право встановлювати додаткові критерії для визначення переможця належить концесієдавцю на підставі пункту 32 Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію, що затверджене постановою КМУ від 12 квітня 2000 р. N 642.

- (в) Чинне законодавство у сфері ДПП не передбачає можливості залучення державним партнером міжнародних фінансових організацій до фінансування робіт з підготовки проекту ДПП.

Вирішенням окресленої проблеми може стати:

- отримання безповоротної технічної допомоги згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» від 15 лютого 2002 р. N 153;
- отримання кредиту/позики відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями» від 27 січня 2016 р. N 70.

Вищеназвані варіанти не завжди є прийнятними для МФО з огляду на складність процедур та необхідність проведення публічних закупівель для укладення відповідних договорів.

Разом з тим, укладення договорів з окремими МФО не потребує проходження процедури публічних закупівель. Так, наприклад, діяльність ЄБРР в Україні, як міжнародної фінансової установи, яка створена та діє на основі Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 року, здійснюється відповідно до Договору між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні від 12 червня 2007 року(далі – «Договір»). Згідно з частиною 1 статті 6 ЗУ «Про публічні закупівлі», якщо міжнародним договором України, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, передбачено інший порядок закупівлі, ніж порядок, визначений цим Законом, застосовуються положення міжнародного договору України. У свою чергу, Договір між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні ратифіковано ЗУ 4 червня 2008 року.

Розділом 12.02. Договору визначено, що закупівлі за будь-якими контрактами на постачання товарів, виконання робіт та/або надання послуг для потреб проектів у державному та/або комунальному секторах за рахунок фінансування Банком повністю або частково здійснюватимуться відповідно до Політики та правил ЄБРР щодо закупівель³⁶, зі змінами, що можуть вноситись до цього документа час від часу, якщо Сторони письмово не домовляться про інше. Крім того, послуги та кредити ЄБРР у державному та комунальному секторах не можуть бути предметом тендера.

³⁶ Відповідні Правила і процедури проведення закупівель ЄБРР встановлено в міжнародному документі від 01.08.2000 «Політика та правила закупівель товарів і послуг Європейського банку реконструкції та розвитку».

(г) Зміст концептуальної записки, який визначено на законодавчому рівні³⁷, є неповним та потребує суттєвого доопрацювання.

(г) Можливість оплати послуг консультантів, залучених для підготовки документів для проекту ДПП, за рахунок коштів державного підприємства, є обмеженою з огляду на:

- неможливість здійснення витрат на консультаційні послуги у разі незатвердження фінплану³⁸;
- обмеження суми витрат на консультаційні послуги³⁹;
- необхідність внесення змін у фінплан за умови погодження з органом управління або з Кабінетом Міністрів України⁴⁰.

(д) ЗУ «Про екологічний аудит» передбачає проведення екологічного аудиту виключно за рахунок коштів державного/місцевого бюджетів

Вирішенням питання є завчасне планування та закладення витрати на такий аудит заздалегідь під час підготовки бюджетів відповідних рівнів на наступний рік.

(е) Складна процедура проведення аналізу ефективності з урахуваннями вимог [Методики проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, що затверджена Наказом Мінекономрозвитку від 27.02.2012 № 255.](#)

Вирішенням проблеми може стати проведення консультацій з Мінекономрозвитку під час проведення державним партнером аналізу ефективності відповідно до вимог чинного законодавства.

(є) Структура та змістовне наповнення техніко-економічного обґрунтування, які затвержені [пунктом 6 Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства](#), не є чітким. Більше того, наповнення техніко-економічного обґрунтування має залежати від масштабів проекту та передбачати меншу деталізацію для менш масштабних проектів.

³⁷П. 6 Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384.

³⁸П. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 03.10.2012 №899 «Про порядок здійснення витрат суб'єктами господарювання державного сектору економіки у разі незатвердження (непогодження) річних фінансових планів у встановленому порядку».

³⁹Відповідно до п. 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 №1673 «Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів» оплата консалтингових послуг не повинна перевищувати 1,5 відсотка чистого прибутку за попередній звітний період.

⁴⁰ Відповідно до наказу Мінекономрозвитку «Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки» від 02.03.2015 №205, у разі якщо чистий прибуток підприємства перевищує 50 млн. грн. фінансовий план такого підприємства затверджується Кабінетом Міністрів України.

Вирішенням проблемного питання може стати затвердження Мінекономрозвитку відповідних методичних рекомендацій.

Конкурс

(а) Недосконалість окремих конкурсних процедур. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП, що затверджений [постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384](#), є більш досконалим ніж процедури відбору інвесторів в інших формах ДПП (наприклад, у випадку договору концесії).

(б) Недосконалість процедури концесійного конкурсу, затвердженої [постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію» від 12 квітня 2000 р. N 642](#), зокрема:

- відсутність положень, які б передбачали необхідність проведення заходів щодо привернення уваги потенційних інвесторів;
- відсутність чітко встановлених етапів проведення конкурсу;
- не встановлення чітких термінів;
- відсутність вимог до структури та змісту конкурсних пропозицій, методики оцінки конкурсних пропозицій, тощо.

(в) Занадто короткі строки проведення концесійного конкурсу (від дати публікації оголошення до відкриття конкурсних пропозицій – 60 календарних днів; оцінка конкурсної пропозиції – протягом не більше 45 календарних днів).

Вирішення проблеми потребує внесення змін до процедури у частині збільшення строків з урахуванням міжнародного досвіду реалізації концесійних проектів.

(г) Занадто загальне регулювання діяльності конкурсної комісії, що передбачає лише визначення кола державних органів, які мають делегувати представників до її складу, та повноважень конкурсної комісії.

Вирішенням проблеми може бути визначення у конкурсній документації:

- відбору представників у комісії з урахуванням рівня професійності;
- процедуру уникнення конфлікту інтересів;
- перерозподіл функціональних обов'язків працівників, що делеговані до складу комісії, на час діяльності таких комісій;
- можливість забезпечити заохочення для державних службовців, які беруть участь у конкурсних комісіях.

- (г) Складність зміни концесійного договору з урахуванням того, що Кабінетом Міністрів України затверджено типовий договір концесії⁴¹.

Відповідно до абзацу четвертого частини четвертої [статті 179 Господарського кодексу України](#), сторони не можуть відступати від змісту типового договору, вони мають право конкретизувати його умови. При цьому слід враховувати, що укладення договору спрямоване на набуття, зміну або припинення прав та обов'язків. Тому викладення умов договору у спосіб, відмінний від застосованого у типовому договорі (приміром, викладення умов договору іншими словами), не є відступом від змісту типового договору⁴². Разом з тим, така негнучкість ускладнює можливості структурування складних концесійних проектів та знижує зацікавленість потенційних інвесторів.

Вирішенням проблеми може стати:

- визначення на законодавчому рівні істотних умов концесійного договору;
- розмежування в умовах концесії умов, які не можуть бути змінені та мають бути прийняті учасниками конкурсу шляхом подачі конкурсної пропозиції («фіксовані умови»), та умов, на підставі яких проводяться змагання конкурсних пропозицій відповідно до методики оцінки, що встановлюється умовами конкурсу («конкурентні умови»).

Реалізація проекту

- (а) Зменшення концесійного платежу на суму амортизаційних відрахувань, нарахованих на державне майно, передане в концесію.

На вищевказану суму зменшення, концесіонер, у свою чергу, зобов'язаний за погодженням з концесідавцем, здійснювати роботи щодо поліпшення об'єкта концесії. Разом з тим, враховуючи зміну підходу до розрахунку концесійного платежу, вважаємо, що вищевказані положення потребують перегляду.

Вирішення проблеми може бути знайдене шляхом зазначення в умовах концесійного конкурсу, що норма не застосовується.

- (б) Неврегульованість ЗУ «Про концесії» питання щодо умов та правил передачі концесіонеру оборотних засобів державного підприємства, що передається в концесію. Можливість визначити це питання в умовах концесійного договору обумовлює виникнення додаткових ризиків для концесіонера.

⁴¹ Постанова КМУ від 12.04.2000 № 643 «Про затвердження Типового концесійного договору».

⁴² П.38 Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 07.04.2008 N 01-8/211 «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України» визначає, що під таким відступом слід розуміти включення сторонами до господарського договору умов, які створюють регулювання, що за змістом прав і обов'язків сторін суперечить відповідному регулюванню, передбаченому типовим договором.

Оптимальним шляхом врегулювання цього питання є внесення змін до ЗУ «Про концесії», які передбачатимуть визначення складу об'єкту концесії виключно з числа основних засобів за винятком випадку, якщо концесіонер зацікавлений в отриманні іншого майна.

- (в) Відсутність механізмів реалізації права концесіонера на передачу своїх майнових прав, що впливають з концесійного договору чи об'єктів концесії, повністю або частково третім особам⁴³, яка може бути здійснена за умови надання на це згоди концесієдавця.
- (г) Недостатньо чітке визначення режиму права власності на створене (збудоване або придбане) майно в рамках договору концесії.

ЗУ «Про концесії» передбачає, що:

- майно створене на виконання умов концесійного договору є об'єктом права державної чи комунальної власності;
- майно, яке придбав концесіонер на виконання умов концесійного договору, належить йому на праві власності.

Викладене дає підстави припустити, що власником рухомого майна є концесіонер, а нерухомого – концесієдавець. Разом з тим, на законодавчому рівні це питання не визначено.

- (г) Передача земельної ділянки

[ЗУ «Про державно-приватне партнерство»](#) передбачає, що у разі якщо для здійснення державно-приватного партнерства необхідне користування земельною ділянкою, державний партнер передає приватному партнеру відповідно до [Земельного кодексу України](#) земельну ділянку, на якій розташований об'єкт державно-приватного партнерства, разом з об'єктом державно-приватного партнерства на строк, встановлений договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, чи забезпечує не пізніше дати набрання чинності договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, набуття приватним партнером права на користування земельними ділянками, наданими в установленому порядку для будівництва об'єкта державно-приватного партнерства⁴⁴.

Разом з тим, отримання права користування земельною ділянкою концесіонером потребуватиме проходження окремих етапів, таких як:

- 1) припинення права постійного користування земельною ділянкою ДП/КП, яке наразі користується такою земельною ділянкою (рішення відповідної

⁴³ Ст. 4 ЗУ «Про концесії» 16 липня 1999 року N 997-XIV.

⁴⁴ Ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 року № 2404-VI.

державної адміністрації про припинення права постійного користування земельною ділянкою);

2) надання земельної ділянки у користування концесіонеру.

Відповідно до [Земельного кодексу України](#) при передачі в оренду, концесію майнових комплексів або нерухомого майна, розташованого на земельних ділянках державної, комунальної власності, такі земельні ділянки або права на них не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах). Тобто рішення щодо надання у користування земельних ділянок, у випадку передачі земельної ділянки у користування концесіонеру приймається без застосування конкурсних процедур з урахуванням таких особливостей:

- надання у користування земельної ділянки, зареєстрованої в Державному земельному кадастрі, право власності на яку зареєстровано у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, без зміни її меж та цільового призначення здійснюється без складення документації із землеустрою;
- надання у користування земельної ділянки в інших випадках (наприклад, при поділі земельної ділянки на декілька окремих) здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Розділ III. Процедура впровадження проекту ДПП

3.1. Визначення проекту

Ідентифікація проекту є найпершим етапом, що полягає у визначення об'єкту ДПП (сфери діяльності, де планується реалізація проекту) та цілей, на досягнення яких орієнтовано діяльність партнерів (наприклад, покращення якості надаваних послуг чи розвиток тої чи іншої суспільно важливої сфери). Перш за все необхідно визначити, чи буде у процесі реалізації проекту ДПП задоволений публічний інтерес та чи забезпечить проект більшу ефективність ніж досягнення такої ж мети шляхом використання інших механізмів, у тому числі, фінансування з державного/місцевого бюджетів.

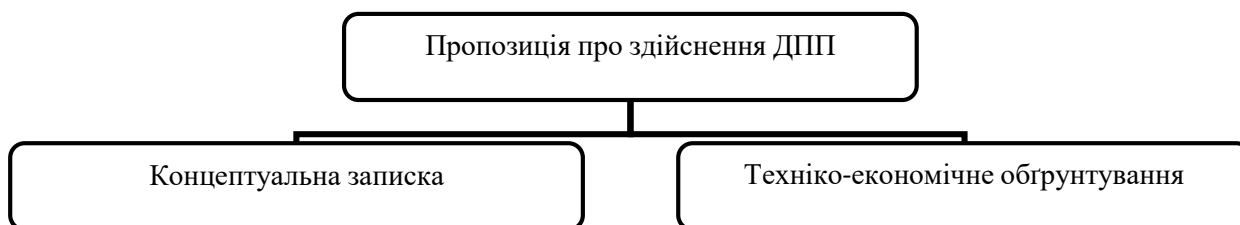
3.2. Попередній аналіз та підготовка концептуальної записки

Після визначення проекту органи виконавчої влади, ОМС чи органи АРК або особи, які можуть виступати приватними партнерами (ініціатори підготовки концептуальної записки) мають підготувати та подати центральному органу виконавчої влади, що виконує функції з управління відповідними об'єктами державної власності⁴⁵, пропозицію про здійснення ДПП.

⁴⁵ Якщо такий орган не визначений - Мінекономрозвитку.

Процеси підготовки та подання пропозиції про здійснення ДПП, порядок проведення аналізу ефективності здійснення ДПП та прийняття рішення за результатами проведення зазначеного аналізу щодо доцільності чи недоцільності здійснення ДПП чітко врегульовані [ЗУ «Про державно-приватне партнерство»](#), [Порядком проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 №384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства»](#) (далі – Порядок), [постановою Кабінету Міністрів України від 16.02.2011 № 232 «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»](#).

Складовими пропозиції про здійснення ДПП є концептуальна записка разом із техніко-економічним обґрунтуванням, на підставі яких буде прийматися подальше рішення про здійснення/не здійснення проекту.

Концептуальна записка щодо об'єктів державної власності готується органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування чи органами Автономної Республіки Крим або особами, які можуть бути приватними партнерами, та подається центральному органу виконавчої влади, що виконує функції з управління відповідними об'єктами державної власності⁴⁶.

Структура та змістовне наповнення концептуальної записки має відповідати вимогам, визначеним пунктом 6 Порядку.

Концептуальна записка має містити:

- а) мету проекту та її обґрунтування:
 - проблеми, які передбачається розв'язати у результаті реалізації проекту;
 - результати аналізу попиту на товари (роботи і послуги), виробництво (виконання і надання) яких повинне бути забезпечене в результаті реалізації проекту;
 - результати попереднього аналізу можливих альтернативних варіантів розв'язання зазначених проблем;
 - відповідність мети проекту пріоритетам державної політики;

⁴⁶Якщо такий орган не визначений, - Мінекономрозвитку.

б) прогнозні обсяги витрат, а саме:

- розрахункову вартість проекту, включаючи витрати на його розроблення та реалізацію, обґрунтування вибору можливих джерел фінансування;
- інформацію про наявність земельної ділянки, прав, пов'язаних з нею, та план заходів щодо оформлення прав на таку ділянку (у разі потреби);
- інформацію про оціночну вартість експлуатації (утримання) об'єкта державної або комунальної власності та джерела фінансування його експлуатації (утримання);

в) результати попереднього аналізу ефективності реалізації проекту:

- очікуваний вплив (екологічні, соціальні, економічні вигоди і наслідки його реалізації);
- вигодоотримувачі;
- результати попередньої оцінки ризиків реалізації проекту;

г) строк та етапи реалізації проекту, результати попередньої оцінки можливостей його реалізації, організації та управління виконанням робіт;

д) обґрунтування заходів щодо розроблення проекту державно-приватного партнерства (дослідження, проектування).

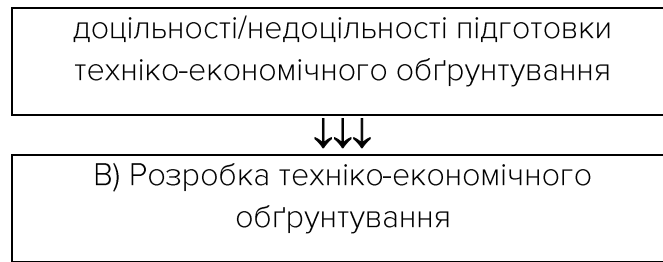
Ініціатори підготовки концептуальної записки щодо об'єктів державної власності із залученням представників Мінекономрозвитку, Мінфіну та центрального органу виконавчої влади, що виконує відповідно до закону функції з управління відповідними об'єктами державної власності⁴⁷ здійснюють аналіз концептуальної записки.

За результатами проведення детального аналізу концептуальної записки щодо об'єктів державної власності центральний орган виконавчої влади, що виконує відповідно до закону функції з управління відповідними об'єктами державної власності (якщо такий орган не визначений, - до Мінекономрозвитку), приймає рішення щодо доцільності або недоцільності подальшої підготовки техніко-економічного обґрунтування.

- Двоетапна процедура матиме місце у разі, якщо ініціатива підготовки пропозиції надійшла від органів виконавчої влади, ОМС чи органів Автономної Республіки Крим та передбачатиме такі етапи:

⁴⁷ У разі коли такий орган не виступає ініціатором підготовки пропозиції.

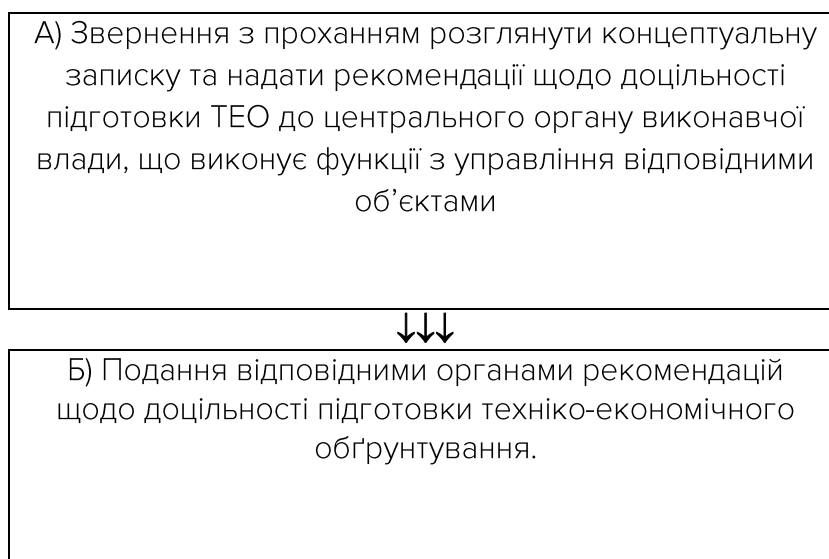

Аналіз концептуальної записки проводиться щодо об'єктів державної власності - центральним органом виконавчої влади, що виконує відповідно до закону функції з управління відповідними об'єктами державної власності, а якщо такий орган не визначений, - Мінекономрозвитку.

Аналіз концептуальної записки проводиться щодо об'єктів комунальної власності – ініціатором підготовки пропозиції, який може звернутися до Мінекономрозвитку з проханням розглянути концептуальну записку та подати рекомендації щодо доцільності підготовки техніко-економічного обґрунтування. Мінекономрозвитку повинне у місячний строк з дати надходження такого звернення подати зазначені рекомендації.

Окрім цього, у разі необхідності, до проведення аналізу концептуальної записки можуть залучатися представники центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємств, підприємств Автономної Республіки Крим або господарських товариств, 100 відсотків статутного капіталу яких належить державі, територіальній громаді, а також представники міжнародних фінансових організацій та незалежні експерти.

- Одноетапна процедура матиме місце у разі якщо ініціаторами підготовки пропозиції про здійснення ДПП щодо об'єктів державної власності є особи, які можуть бути приватними партнерами, та матиме такі особливості щодо порядку підготовки та подальшого розгляду пропозицій щодо здійснення ДПП:

В) Підготовка техніко-економічного обґрунтування

На підставі даних, наведених у техніко-економічному обґрунтуванні буде здійснюватися комплексний аналіз ефективності здійснення ДПП та прийматися рішення.

Окремо варто звернути увагу на те, що фінансування робіт із підготовки документів, з яких складається пропозиція (за умови, що пропозиція готується за ініціативою відповідно центральних або місцевих органів виконавчої влади, ОМС чи органів Автономної Республіки Крим), здійснюється за рахунок:

- коштів осіб, які відповідно до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» можуть бути приватними партнерами;
- коштів державного, місцевого бюджету, бюджету Автономної Республіки Крим;
- коштів державних, комунальних підприємств, підприємств Автономної Республіки Крим або господарських товариств, 100 відсотків статутного капіталу яких належить державі, територіальній громаді чи Автономній Республіці Крим, або за рахунок інших джерел не заборонених законодавством.

3.3. Підготовка техніко-економічного обґрунтування проекту

Для того щоб зацікавити інвестора, державний партнер повинен найняти кваліфікованих консультантів, що розроблять детальне техніко-економічне обґрунтування проекту. Водночас, враховуючи постійну нестачу коштів в державному та місцевому бюджетах, рекомендується фінансувати роботи з розробки техніко-економічного обґрунтування за рахунок коштів державних/комунальних підприємств, майно яких є об'єктом концесії, або за рахунок грантів чи коштів міжнародних фінансових організацій (зовнішня технічна підтримка).

Нормативні вимоги до змісту техніко-економічного обґрунтування встановлені пунктом 6 постанови КМУ від 11 квітня 2011 р. № 384, зокрема передбачено, що техніко-економічне обґрунтування повинно містити:

- детальне обґрунтування соціально-економічних та екологічних результатів здійснення державно-приватного партнерства за результатами аналізу:
 - економічних та фінансових показників реалізації державно-приватного партнерства;

- соціальних результатів реалізації державно-приватного партнерства, включаючи підвищення якості послуг та рівня забезпечення попиту на товари (роботи і послуги);
- екологічних результатів реалізації державно-приватного партнерства з урахуванням можливого негативного впливу на стан навколишнього природного середовища;
- обґрунтування підвищення ефективності проекту в разі його реалізації із залученням приватного партнера порівняно з реалізацією проекту без такого залучення;
- оцінку виявлених ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх розподіл між партнерами, а також визначення форми управління такими ризиками;
- визначення форми здійснення державно-приватного партнерства та обґрунтування її ефективності для державного і приватного партнера;
- соціально-економічні та екологічні перспективи реалізації державно-приватного партнерства після закінчення строку дії договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.

Рекомендації щодо розподілу ризиків між партнерами

Під час підготовки техніко-економічного обґрунтування здійснення ДПП, зокрема, необхідно провести виявлення та оцінку основних ризиків.

Основними нормативними документами, що регулюють питання оцінки та розподілу ризиків є Постанова КМУ від 16.02.2011 року №232 «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» та Наказ Мінекономрозвитку «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» від 07.06.2016 № 944.

В вищевказаних документах, детально прописана методика виявлення ризиків ДПП, їх оцінки та визначення форми управління ризиками.

При підготовці концесійного проекту ДПП необхідно провести виявлення та оцінку основних ризиків. Техніко-економічне обґрунтування обов'язково повинно включати положення щодо оцінки та розподілу основних ризиків. Ризики мають бути чітко розподілені між сторонами договору із дотриманням принципу кожен ризик має бути переданий тій стороні, яка може найкращим чином управляти цим ризиком (оцінювати, передбачати і реагувати на них).

Коли ризик є поза контролем кожної зі сторін, він має бути переданий тій стороні, що здатна найдешевше подолати його наслідки. Це покращує показник ефективності використання коштів - найкращого співвідношення ціни та якості (value-for-money).

Підставою для передачі ризиків приватному партнеру може бути надання йому відповідних стимулів для підвищення ефективності. Це стосується ризиків, які в значній мірі знаходяться під контролем приватного партнера (тобто він може вжити заходи для зменшення ризиків або зниження їх негативного впливу на чистий грошовий потік). Водночас, для ризиків, які в значній мірі поза контролем приватного партнера, негативний ефект, викликаний їх вартістю для приватного партнера, може переважити позитивний ефект від передачі ризиків приватному партнеру (шляхом надання стимулів).

Варто зазначити, що матриця розподілу ризиків залежить від особливостей кожного окремо взятого концесійного проекту, тому універсального підходу до розподілу ризиків для всіх концесійних проектів не існує.

3.4. Проведення аналізу ефективності проекту

Аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства проводиться у порядку та відповідно до правил Методики проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, яка затверджена Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27.02.2012 № 255 «Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства». Аналіз ефективності здійснення ДПП є найголовнішим етапом, що передуює прийняттю рішення про доцільність здійснення ДПП.

В залежності від суб'єкта, який виступив з ініціативою про здійснення державно-приватного партнерства) аналіз ефективності здійснюється:

- органом управління (у разі, якщо ініціатива надійшла від такого органу або від приватного партнера);
- Мінекономрозвитку України (в разі прийняття рішення про проведення аналізу ефективності здійснення проекту).

За результатами аналізу ефективності складається висновок.

Проведення аналізу ефективності передбачає такі етапи:

Перший етап

На першому етапі проводиться аналіз загальних характеристик проекту, ринкового середовища, системи управління проектом та соціально-економічних результатів, результати якого формуються відповідні таблиці:

- Таблиця перевірки повноти та достатності викладення загальних характеристик.
- Таблиця перевірка повноти та достатності даних щодо кількісних та якісних характеристик ринкового середовища.
- Таблиця системи управління.

- Таблиця перевірка наявності, повноти та достатності інформації за базовими соціально-економічними показниками проекту.

За результатами першого етапу аналізу ефективності реалізації запропонованого проекту можливі такі висновки:

- а) пропозиція є прийнятною оскільки надана інформація свідчить про доцільність здійснення проекту;
- б) пропозиція має бути доопрацьована зважаючи на недостатність інформації;
- в) пропозиція є непринятною з огляду на те, що надана інформація свідчить про недоцільність реалізації проекту.

Другий етап

Другий етап аналізу ефективності проекту передбачає проведення фінансового аналізу та аналізу альтернативних варіантів. У свою чергу, під час проведення порівняльного аналізу альтернативних варіантів досягнення мети, яка визначена у пропозиції зважаються переваги та недоліки інших шляхів отримання наслідків, які передбачені пропонованим проектом (наприклад, за допомогою прямого бюджетного фінансування або державної закупівлі), в процесі чого здійснюється перевірка інформації щодо порівняння альтернативних варіантів за ключовими параметрами (питаннями):

- Чи достатньо детально розглянуто альтернативні варіанти досягнення мети?
- Чи достатньо опрацьовано переваги та недоліки таких варіантів?
- Чи порівняно фінансовий ефект, включаючи способи генерування грошових потоків (державний або місцевий бюджет, оплата споживачами (користувачами) тощо)
- Чи порівняно основні ризики (загрози), пов'язані з досягненням мети?
- Чи порівняно технічні та технологічні аспекти?
- Чи виявлено чіткі переваги здійснення проекту для досягнення мети за вищезазначеними аспектами?

Також на цьому етапі проводиться оцінка фінансової доцільності досягнення мети шляхом здійснення проекту з точки зору кожної із заінтересованих сторін, у тому числі з огляду на джерела фінансування.

За результатами проведеного аналізу формуються:

- Таблиця параметрів оцінки ключових фінансових показників базової фінансової моделі.
- Таблиця параметрів перевірки умов фінансування здійснення ДПП.

- Таблиця показників перевірки оцінки наслідків для заінтересованих сторін.

За результатами другого етапу аналізу здійснення проекту можливими є висновки про доцільність/недоцільність здійснення проекту.

Третій етап

В межах даного етапу проводиться аналіз можливих ризиків здійснення проекту, тобто виявлення ризиків, пов'язаних з його реалізацією проведення їх оцінки та визначення форми управління ними відповідно до [Методики виявлення ризиків, пов'язаних з державно-приватним партнерством, їх оцінки та визначення форми управління ними](#), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 року № 232.

Результатом третього етапу проведення аналізу ефективності є складення переліку виявлених ризиків та звіту про можливі ризики здійснення ДПП відповідно (додатки) до вимог [Методики](#).

Четвертий етап

Аналіз форми здійснення ДПП проводиться з урахуванням результатів попередніх етапів та істотних умов договору, що пропонується укласти в рамках здійснення проекту, за відповідними параметрами).

Результати четвертого етапу дають змогу дійти висновку про прийнятність/неприйнятність пропозиції про реалізацію проекту або про необхідність її доопрацювання.

Висновок

З урахуванням результатів аналізу за кожним з вищевикладених етапів готується єдиний висновок, в якому має бути відображена відповідність усім показникам, що були проаналізовані.

Висновок за результатами аналізу ефективності здійснення проекту повинен містити (згідно з пунктом 12 Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384:

- 1) інформацію про проект (ініціатор пропозиції; мета проекту; обґрунтування необхідності реалізації проекту; проблеми, які передбачається розв'язати у результаті його реалізації; відповідність мети проекту пріоритетам державної політики; строк, протягом якого здійснюються інвестиції; наявність заінтересованості потенційних інвесторів у реалізації проекту);

- 2) інформацію про соціально-економічні (розширення доступності, підвищення якості послуг, рівня забезпечення попиту на товари (роботи і послуги) тощо) та екологічні результати здійснення проекту;
- 3) відомості про фактори, які обумовлюють підвищення ефективності реалізації проекту у формі державно-приватного партнерства порівняно з іншими механізмами;
- 4) інформацію про ризики здійснення державно-приватного партнерства, включаючи оцінку фіскальних наслідків, які можуть виникнути під час здійснення державно-приватного партнерства внаслідок прямих та непрямих зобов'язань державного партнера;
- 5) інформацію про потребу у державній підтримці, форму такої підтримки (якщо передбачена);
- 6) інформацію про форму здійснення ДПП;
- 7) узагальнюючий висновок стосовно доцільності або недоцільності прийняття рішення про здійснення ДПП.

Важливим є те, що глибина процесу оцінки проекту ДПП має бути пропорційна вартості проекту і його важливості. Головним критерієм при проведенні аналізу ефективності проектів ДПП є найкраще співвідношення ціни та якості (value-for-money), що дозволяє знайти оптимальне поєднання загальних витрат та результатів – максимізувати чисту вигоду від проекту.

Оцінку ефективності використання коштів можна виконувати кількісно або якісно, або використовуючи комбінований підхід. Техніко-економічне обґрунтування здійснення ДПП повинно містити основну інформацію, необхідну для оцінки ефективності використання коштів. Якісна оцінка може, наприклад, ґрунтуватися на порівнянні з іншими проектами в такій же галузі або в тому ж регіоні. Кількісна оцінка включає в себе порівняння «чистої приведеної вартості» двох альтернативних фінансових моделей: однієї, яка припускає, що проект реалізується державним сектором та іншої, за якої припускається, що проект реалізується як концесійний (часто така модель називається «компаратором державного сектору»).

Висновок за результатами аналізу ефективності здійснення проекту щодо об'єктів державної власності погоджується Мінекономрозвитку⁴⁸ та Мінфіном. Мінфіном здійснюється оцінка фіскальних наслідків, які можуть виникнути під час реалізації проекту, зокрема внаслідок прямих і непрямих зобов'язань державного партнера, доцільності та можливості надання державної підтримки, з урахуванням затверджених Мінекономрозвитку методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 232). Результатом оцінки фіскальних ризиків пропонуваного проекту, може бути:

⁴⁸ Крім випадку, коли аналіз ефективності проводиться Мінекономрозвитку.

- визнання доцільності реалізації проекту та можливості надання державної підтримки;
- відмова у погодженні та обґрунтування.

Мінекономрозвитку здійснює аналіз пропозиції та висновку, проводить його перевірку та погоджує з урахуванням позиції Мінфіну, пропозицій та роз'яснень інших заінтересованих органів та:

- складає висновок, або
- надсилає уповноваженому органу повідомлення про відмову в погодженні пропозиції з обґрунтуванням причин відмови.

Висновок щодо об'єктів державної власності є підставою для прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства або про недоцільність його здійснення.

3.5. Рішення про реалізацію проекту

Аналіз ефективності ДПП завершується прийняттям рішення про здійснення ДПП чи про недоцільність його здійснення.

Відповідне рішення приймається щодо об'єктів:

- державної власності - центральним органом виконавчої влади, що здійснює відповідно до закону функції з управління відповідними об'єктами державної власності, а якщо такого органу не визначено - Кабінетом Міністрів України;
- комунальної власності - органом місцевого самоврядування згідно з повноваженнями відповідно до ЗУ «Про місцеве самоврядування»;

Рішення про здійснення державно-приватного партнерства приймається протягом трьох календарних місяців з дня подання пропозицій про здійснення ДПП (сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами - на найближчій сесії).

Орган, що прийняв рішення про здійснення ДПП чи про недоцільність здійснення такого партнерства, зобов'язаний протягом 15 календарних днів з дня прийняття відповідного рішення повідомити про таке рішення особу, яка подала пропозиції про здійснення ДПП.

Рішення про здійснення ДПП та про передачу об'єкта в концесію оформляється відповідним рішенням концесієдавця. Вищевказане рішення, окрім іншого, повинно містити перелік підготовчих заходів, що необхідно здійснити для організації проведення концесійного конкурсу, встановити строки виконання відповідних заходів та осіб відповідальних за підготовку відповідних заходів.

3.6. Організація та проведення конкурсу

Процедура проведення конкурсу з визначення приватного партнера детально врегульована Порядком проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, що затверджений [постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства»](#).

У свою чергу, процедура проведення конкурсу та затвердження його результатів щодо об'єктів комунальної власності здійснюється ОМС згідно із ЗУ «Про місцеве самоврядування».

Загальна структура процесу проведення конкурсу з визначення приватного партнера передбачає такі етапи:

- подання заявок на участь у конкурсі;
- попередній відбір претендентів з урахуванням кваліфікаційних та інших вимог, визначених конкурсною документацією;
- подання конкурсних пропозицій;
- розкриття конвертів з конкурсними пропозиціями учасників конкурсу;
- проведення оцінки конкурсних пропозицій;
- визначення переможця конкурсу.

3.8. Укладення договору та моніторинг проекту

За результатами конкурсу з визначення приватного партнера визначається переможець, з яким укладається договір у рамках ДПП. Успішність впровадження проекту значною мірою залежить від ефективності розподілу ризиків при структуруванні договору.

Безпосереднє наповнення та структура договору буде відрізнятися в залежності від форми, яка була обрана для реалізації проекту ДПП.

Внутрішній моніторинг

Системний моніторинг та контроль є одним із важливих механізмів оцінки результативності реалізації проектів ДПП протягом усього реалізації. У свою чергу, ефективний внутрішній моніторинг полягає у:

- задоволенні потреб та проблем обох партнерів;
- налагодженні та забезпеченні постійної ефективної комунікації між партнерами;
- координації співпраці між партнерами;
- інформування партнерів про результати.

Контроль

Відповідно до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» контроль за виконанням договорів, укладених у рамках ДПП, здійснюють Мінекономрозвитку та інші державні органи та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи відповідно до їхніх повноважень у порядку, встановленому законом. У свою чергу, для забезпечення постійного контролю за виконанням договору, укладеним у рамках ДПП, приватні партнери надають відповідним державним партнерам інформацію про виконання такого договору. Зазначена інформація надається відповідно до [Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.02.2011 №81](#).

Відповідно до зазначеного ЗУ проведення моніторингу, узагальнення та оприлюднення в установленому порядку результатів здійснення ДПП, у тому числі здійснення оцінки та моніторингу загального рівня ризиків державного партнера в договорах, укладених у рамках ДПП, також здійснюється Мінекономрозвитку.

Завершальна оцінка

Одним із недоліків чинного регулювання сфери ДПП є питання завершальної оцінки, проводиться після завершення реалізації проекту ДПП з метою аналізу ефективності реалізації проекту ДПП, а також визначення проблем, які виникли під час його реалізації для напрацювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства. Станом на сьогодні впровадження етапу завершальної оцінки лише розглядається у рамках реформи регулювання сфери ДПП.

IV. Поточний стан впровадження ДПП в Україні

4.1. Поточна реформа законодавства у сфері ДПП

Поточна система законодавчого регулювання сфери ДПП в Україні характеризується низкою особливостей, які спричиняють певні складнощі у практичній реалізації проектів⁴⁹.

Нормативне регулювання сфери ДПП є фрагментованим з огляду на те, що ЗУ «Про державно приватне партнерство», ЗУ «Про концесії» та низка підзаконних нормативно-правових актів визначають різні процедури підготовки, відбору та реалізації проектів. Реформування ДПП законодавства у цій частині потребує визначення єдиних процедур для реалізації проектів шляхом гармонізації ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та ЗУ «Про концесії».

Відсутність інституційної бази для ефективного впровадження проектів оскільки в Україні відсутній суб'єкт, який є відповідальними за розгляд та схвалення проектних пропозицій як щодо ДПП, так і щодо концесій. На сьогодні, державним партнером може виступати держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування.

Разом із загальним ЗУ «Про концесії» є чинними три галузеві концесійні закони (ЗУ «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», ЗУ «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності», ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»). Заходи із реформування законодавства в частині реалізації правовідносин концесії мають бути спрямовані на встановлення пріоритетності у застосуванні загального ЗУ «Про концесії».

Загалом чинне нормативно-правове середовище містить низку недоліків системного характеру:

Відсутні пріоритети державної політики, які дозволяли б ефективно та обґрунтовано визначати проекти для їх подальшої реалізації.

Чинне законодавство не передбачає критеріїв та порядку визначення доцільності реалізації проектів ДПП, впровадження яких сприяло б досягненню пріоритетних цілей соціально-економічного розвитку.

Правила та методичні рекомендації оцінювання проектів не відповідають кращим світовим практикам

⁴⁹ «ДПП в контексті управління державними інвестиціями в Україні» (2015 рік). - Електронний ресурс, – [Режим доступу]: <http://documents.worldbank.org/curated/en/495131467995051959/text/106249-UKRANIAN-WP-P153935-PUBLIC-Public-Investment-UKR-Web-cover.txt>.

Необхідною умовою подальшого ринку проектів ДПП є розробка методології із використання стандартизованих інструментів загальної системи оцінювання потенційних проектів, таких як:

- порівняння реалізації через державний інвестиційний проект (Public Sector Comparator або скорочено PSC);
- оцінка ефективного використання коштів (Value for Money Assessment або скорочено VFM).

Відсутність ефективної системи управління фінансовими ризиками ДПП

Вирішенням проблеми може стати підготовка Міністерством фінансів України відповідних методичних рекомендацій для визначення, оцінки та обліку фінансових ризиків проектів, які реалізуються державним партнером на основі механізму ДПП, у першу чергу з використанням концесії.

Недостатня чіткість у розмежуванні ролей різних органів державної влади, задіяних у процесі реалізації проектів ДПП

Функції Мінекономрозвитку та Міністерства фінансів України, які покладені на такі центральні органи виконавчої влади у межах їх компетенції в сфері ДПП, не є чітко розмежованими. Здійснення Мінекономрозвитку повноважень щодо розгляду/погодження проектних пропозицій та (водночас) завдання сприяти розширенню сфери реалізації ДПП створює потенційний ризик виникнення конфлікту інтересів.

Окрім того, інституційна спроможність названих органів для ефективної реалізації проектів ДПП є обмеженою через відсутність стабільного особового складу таких органів.

Покращення нормативної основи реалізації проектів ДПП потребує вжиття ряду заходів, зокрема:

- Внесення відповідних змін до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та відповідні закони, якими врегульована сфера концесійних правовідносин, з урахуванням досвіду кращих світових практик успішного досвіду залучення приватних інвесторів на умовах механізму ДПП.
- Вдосконалення концептуальної відмінності між ДПП та концесією, чітке визначення питання отримання компенсацій при розірванні концесійного договору, впровадження принципу залежності концесійних правовідносин від обсягу інвестицій концесіонера за договором.
- Встановлення на законодавчому рівні права передати права за договором кредиторам у випадку неможливості виконання приватним партнером виконувати зобов'язання за договором та, відповідно, можливості покладення на державного партнера прав за договором за необхідності у виключних випадках (наприклад, пов'язаних із питаннями безпеки).

Останні зміни

Не зважаючи на недосконалість чинного нормативно-правового регулювання відносин ДПП, варто наголосити на тому, що наразі здійснюється робота над покращенням законодавства для приведення його у відповідність із найкращими міжнародними напрацюваннями у сфері ДПП.

Підвищення ефективності та покращення умов співпраці

ЗУ № 817-VIII від 24.11.2015 «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» були внесені зміни до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та ЗУ «Про концесії», які спрямовані, зокрема, на:

- зняття регуляторних бар'єрів та заохочення використання різних механізмів залучення інвестицій;
- впровадження більш ефективних механізмів взаємодії сторонами в рамках ДПП;
- поліпшення умов та гарантій для здійснення інвестицій приватними сторонами.

Змінено порядок розрахунку концесійних платежів

За підтримки Програми розвитку державно-приватного партнерства (USAID) та локальних експертів з питань ДПП було змінено порядок здійснення розрахунків для визначення розміру концесійного платежу, зокрема було запроваджено⁵⁰:

- розмежування способів розрахунку концесійного платежу в залежності від виду концесійного договору (концесія на експлуатацію та(або) реконструкцію існуючих об'єктів (brown-field), концесія на будівництво нових об'єктів (green-field);
- єдину методику розрахунку концесійного платежу для всіх сфер господарської діяльності;
- можливість самостійного вибору концесієдавцем способу розрахунку концесійного платежу в залежності від результатів конкурсу з урахуванням сфери господарської діяльності, для здійснення діяльності у якій об'єкт надається у концесію.

Покращено порядок проведення конкурсу та проведення аналізу ефективності ДПП

⁵⁰Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2016 р. № 130 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 639», якою внесено зміни до Методики розрахунку концесійних платежів.

Змінено порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП та впроваджено нові підходи до проведення аналізу ефективності здійснення ДПП⁵¹, зокрема:

- передбачено можливість двоетапної підготовки пропозиції про здійснення ДПП (перший етап - підготовка та аналіз концептуальної записки, другий етап – підготовка техніко-економічного обґрунтування);
- встановлено чіткий механізм проведення аналізу ефективності здійснення ДПП;
- розмежовано функції суб'єктів, які здійснюють аналіз ефективності здійснення ДПП;
- передбачено можливість Мінекономрозвитку координувати процес проведення аналізу ефективності здійснення ДПП;
- впроваджено обов'язкове оприлюднення висновків за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП щодо об'єктів права державної власності.

Встановлено чіткий механізм заміни приватного партнера⁵²

З метою підвищення привабливості ринку України для залучення фінансових ресурсів і реалізації проектів ДПП було запроваджено механізм заміни приватного партнера у разі невиконання ним своїх зобов'язань за договором ДПП, а тим самим встановлено порядок реалізації права кредитора (особи, яка організовує/надає фінансування в рамках ДПП) звернутися до державного партнера з пропозицією про заміну приватного партнера за договором, укладеним у рамках ДПП, для:

- визначення державним партнером нового приватного партнера в рамках процедури заміни партнера на конкурсних засадах;
- надання приватному партнеру строку для усунення порушення своїх договірних зобов'язань, невиконання яких стало підставою для ініціювання заміни такого.

Не зважаючи на низку позитивних змін, спрямованих на покращення умов реалізації проектів ДПП, що вже відбулися, наразі проводиться робота з подальшого реформування законодавства.

Так, потребує доопрацювання питання можливості надання державним партнером довгострокових бюджетних зобов'язань. Запровадження такого

⁵¹Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016р. № 815 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384», якою внесено зміни до Порядку проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, і Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства.

⁵²Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017р. № 298 «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства».

механізму дозволить залучити приватні інвестиції на умовах ДПП у такі сфери, наприклад, як освіта та культура, які є менш привабливими для інвесторів.

Наразі у Верховній раді України зареєстровано [проект ЗУ «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення можливості взяття довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства» \(реєстр. № 4565 від 04.05.2016\)](#), яким передбачається:

- запровадити довгострокові зобов'язання у рамках ДПП;
- зобов'язання державного партнера за договором, укладеним у рамках ДПП;
- зобов'язання щодо існуючих об'єктів;
- зобов'язання здійснити платежі приватному партнеру протягом поточного та(або) майбутніх бюджетних періодів;
- встановити обсяг видатків на оплату довгострокових зобов'язань у рамках ДПП;
- у межах фактичних видатків на функціонування відповідних об'єктів за рік, що передує року укладання договору;
- з урахуванням розміру мінімальної заробітної плати, тарифів на регульовані послуги, індексу споживчих цін, податків та зборів;
- можливість брати державними партнерами довгострокові зобов'язання лише на підставі затверджених Мінфіном (державна власність) або місцевою радою (комунальна власність) істотних умов договорів, укладених в рамках ДПП;
- віднести видатки на оплату таких зобов'язань державних партнерів до захищених видатків.

Реформа законодавства з питань концесії

У вересні 2017 року Мінекономрозвитку було презентовано проект нової редакції ЗУ «Про концесії», який було розроблено за підтримки ЄБРР та міжнародних консультантів, який став результатом пошуку балансу інтересів всіх зацікавлених груп у процесі оновлення інфраструктури та підвищення якості суспільно важливих послуг.

Проект спрямований на:

- систематизацію 4 чинних ЗУ, якими сьогодні регулюються концесійні відносини;
- врахування положень Директиви ЄС 2014/23/EU;
- гармонізацію із законодавством про ДПП з урахуванням найкращого міжнародного досвіду.

Нова редакція закону містить більш чітко визначені положення та нововведення з окремих питань, зокрема:

- визначено єдину процедуру прийняття рішення про доцільність/недоцільність здійснення концесії відповідно до законодавства у сфері ДПП;

- передбачено можливість залучення концесіодавцем радників (наприклад, для підготовки техніко-економічного обґрунтування);
- детально окреслено процедуру вибору концесіонера;
- врегульовано порядок переходу правовідносин на умовах оренди до співпраці за договором концесії;
- чітко врегульовано процедуру відведення земельних ділянок для здійснення проектів;
- врегульовано проблемні питання визначення розміру концесійних платежів та надання державної підтримки;
- вдосконалено механізм заміни концесіонера в окремих випадках;
- визначено особливості щодо будівництва та експлуатації автомобільних доріг.

4.2. Приведення законодавства у відповідність до актів ЄС

Реформа чинного законодавства з питань укладення та реалізації концесійних договорів проводиться у межах роботи над виконання зобов'язань України, передбачених умовами Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом⁵³, щодо поступового приведення існуючого та майбутнього законодавства у сфері державних закупівель у відповідність до *acquis* ЄС у сфері державних закупівель (насамперед, Директиви 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС, а також Директива 2014/23/ЄС від 26 лютого 2014 року щодо укладання договорів концесії).

Згідно з пунктом 35 Стратегії реформування публічних закупівель («дорожньою картою»)⁵⁴, імплементація Директиви ЄС про концесії запланована на 2020 рік, що передбачатиме:

- запровадження процедур укладання договорів концесії згідно з принципами та положеннями Директиви 2014/24/ЄС;
- запровадження процедури інноваційного партнерства (стаття 31 Директиви 2014/24/ЄС);
- визначення порядку проведення творчих конкурсів з проектування (стаття 80 Директиви 2014/24/ЄС).

Таким чином, у процесі розробки проекту нової редакції ЗУ «Про концесії» враховувалися особливості концесій в розумінні законодавства ЄС. Так, в основу

⁵³Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яка ратифікована ЗУ від 16 вересня 2014 року № 1678-VII.

⁵⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 175-р «Про Стратегію реформування системи публічних закупівель ("дорожню карту")».

розмежування договорів концесії та інших договорів про публічні закупівлі покладено ознаку винагороди, яку отримує приватна сторона за умовами такого договору. У випадку концесійних правовідносин приватна сторона отримує право на комерційне використання, а не безпосередній фінансовий платіж від публічної сторони.

Директива ЄС про концесії містить з урахуванням тлумачень, напрацьованих прецедентним правом Суду ЄС, щодо типу винагороди та розподілу ризиків між приватною та державною стороною договору концесії:

«Надання концесії на роботи або послуги передбачає передачу концесіонеру операційного ризику у використанні цих робіт або послуг, що охоплює ризик попиту або ризик пропозиції, або обидва ризики. Вважається, що концесіонер бере на себе операційний ризик, коли, за нормальних умов експлуатації, не гарантується відшкодування зроблених інвестицій або витрат, що виникли під час виконання робіт чи надання послуг, які є предметом концесії. Частина ризику, яка передається концесіонеру, має включати реальні ризики, пов'язані з мінливістю ринку; тобто, будь-які прогнозовані збитки, які можуть бути понесені концесіонером, не мають бути виключно номінальними або незначними;»

Тобто основний принцип, який має бути покладений в основу розподілу ризиків між приватною та публічною сторонами полягає у тому, що за умови відсутності попиту на послуги саме приватна сторона несе ризик збитковості, який, у свою чергу, може бути достатньо високим. Визначення поняття «концесія», закріплене Директивою, обмежує обсяг можливих ризиків для державної сторони. Розподіл ризиків між сторонами має бути зафіксованим в умовах договору, який укладається за результатами проведених переговорів. У зв'язку з цим варто зазначити, що Директива ЄС про концесії не регулює питання змісту договорів, залишаючи сторони вільними у визначенні їх змісту.

До основних особливостей Директиви ЄС про концесії можна віднести:

- Директива поширюється на договори концесії приблизно на рівні 5 млн. євро, виходячи не з очікуваної вартості договору, а очікуваного обороту;
- термін дії концесії не обмежується, але має бути визначений договором (термін дії будь-якого договору, укладеного строком більш ніж на п'ять років, не повинен перевищувати терміну окупності інвестицій);
- не зважаючи на те, що Директива не визначає пріоритету виконання стандартів ЄС, передбачається використання специфікацій, орієнтованих на результат, включення до специфікацій відповідних вимог щодо процесу виробництва та заборона реклами;
- Директивою закріплено: мінімальні терміни подання заявок кандидатів на участь та наступних процедур подання тендерних пропозицій; низка процесуальних гарантій щодо загальних вимог дотримання специфікацій,

предмету переговорів та можливості зменшення кількості кандидатів/учасників; загальні вимоги об'єктивності, контрольованості та обґрунтованості відбору, які є гнучкішими порівняно з директивами у сфері публічних закупівель;

- Директива не передбачає спеціальних конкурсних процедур та особливого ставлення до учасників конкурсу, надаючи можливість встановити на законодавчому рівні процедури, які будуть використовуватися, зокрема, для забезпечення належного застосування принципу рівного ставлення.

4.3. Проекти, які наразі впроваджуються на основі механізму ДПП

ОБ'ЄКТИ ПРАВА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Інфраструктура

Для реалізації масштабних модернізаційних проектів у сфері інфраструктури потрібні значні інвестиційні ресурси, потужним джерелом яких можуть стати приватний бізнес та іноземні інвестори. Однією з форм партнерства держави та приватного сектору є договірна основа у вигляді концесії, що дасть змогу забезпечити рівність перед законом державних і приватних партнерів та узгодження їхніх інтересів для отримання взаємної вигоди, а також незмінність цільового призначення та форми власності об'єктів, переданих приватному партнеру, що перебувають у державній власності.

Міністерство інфраструктури України визначило три пілотні проекти для реалізації на умовах ДПП:

- концесія майна ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» (довідкова інформація розміщена у Додатку 2);
- концесія майна ДП «Херсонський морський торговельний порт» (довідкова інформація розміщена у Додатку 3);
- концесія майна залізнично-поромного комплексу ДП «Морський торговельний порт «Чорноморськ» (довідкова інформація розміщена у Додатку 4).

Коротка хронологія розвитку проектів:

1. Створення Міністерством інфраструктури України Робочої групи з обговорення проблемних питань впровадження ДПП при Міністерстві інфраструктури України, узгодження переліку проектів, які пропонуються до реалізації на засадах ДПП (березень 2016 року).
2. Створення постійного консультативного органу при Міністерстві інфраструктури України «Проектний офіс з питань державно-приватного партнерства в інфраструктурі «SP³ILNO» (січень 2017 року).

3. За підтримки Європейського Банку Реконструкції та Розвитку та Світового банку була здійснена підготовка попередніх техніко-економічних обґрунтувань проектів щодо майна ДП «Стивідорна компанія «Ольвія» та ДП «Херсонський морський торговельний порт».
4. Затвердження Міністерством інфраструктури планів підготовки та реалізації пілотних концесійних проектів у сфері інфраструктури» (червень 2017 року).
5. Підготовка Міністерством інфраструктури України концептуальних записок та їх погодження Міністерством фінансів України та Мінекономрозвитку (липень 2017 року).
6. На сьогодні у процесі підготовки перебуває проект наказу Міністерства інфраструктури України про доцільність підготовки техніко-економічних обґрунтувань названих пілотних концесійних проектів у сфері інфраструктури.

Енергетика

Проект «Енергетичний міст «Україна-Європейський Союз»

Проект спрямований на досягнення цілей державної політики, що визначені ЗУ «Про ринок електричної енергії» та іншими нормативно-правовими актами, якими закладено організаційно-правові засади для його реалізації, зокрема вирішує низку завдань, визначених:

- Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» (затверджена Указом Президента України від 12.05.2015 № 5);
- Меморандумом про взаєморозуміння щодо стратегічного енергетичного партнерства між Україною та ЄС спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії від 24.11.2016; та
- розпорядженням КМУ від 17.09.2014 № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».

Коротка хронологія розвитку проекту:

1. Прийняття розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.06.2015 № 671-р «Про започаткування реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз», метою якого є розбудова міждержавних магістральних мереж та організація видачі потужності енергоблоку №2 Хмельницької АЕС для забезпечення довгострокового експорту електричної енергії до країн Європейського Союзу.

2. Створення Міненерговугілля робочої групи з реалізації Проекту.
3. Прийняття Міненерговугілля наказу «Про затвердження Плану заходів з Реалізації пілотного проекту «Енергетичний міст Україна - Європейський Союз».
4. Подання Консорціумом у складі міжнародних компаній Westinghouse Electric Sweden AB, Polenergia International S.àr.l.(Люксембург) та EDF Trading Limited (Великобританія) до Міненерговугілля концептуальної записки та техніко-економічного обґрунтування здійснення ДПП щодо Проекту (пропозиція про здійснення ДПП).
5. Схвалення на засіданні робочої групи з реалізації Проекту висновку за результатами аналізу ефективності здійснення Проекту.
6. Надіслання Висновків Робочої групи Міненерговугілля до Мінекономрозвитку для погодження.

На сьогодні документи знаходяться на опрацюванні у Мінекономрозвитку. Відповідно до Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384:

- Мінекономіки після отримання висновку надсилає його на погодження Мінфіну для оцінки фінансових наслідків, які можуть виникнути під час здійснення державно-приватного партнерства внаслідок прямих і непрямих зобов'язань державного партнера, доцільності та можливості надання державної підтримки, та погодження висновку;
- Мінфін розглядає отримані документи, здійснює оцінку фінансових наслідків та надсилає Мінекономрозвитку погоджений висновок або повідомлення про відмову в його погодженні з обґрунтуванням причин відмови;
- Мінекономрозвитку проводить перевірку та погоджує висновок з урахуванням позиції Мінфіну, пропозицій та роз'яснень інших органів, яким було надіслано висновок та пропозицію.

Наступні кроки, спрямовані на реалізацію проекту, відповідно до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та Порядку проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2011 р. № 384, передбачатимуть оголошення та проведення конкурсу Міненерговугілля з визначення приватного партнера.

Пенітенціарна система

Проекти «Будівництво нового Київського слідчого ізолятора» та «Будівництво нового Львівського слідчого ізолятора»

У лютому 2017 року Міністерство юстиції України оголосило про початок збору проектних пропозицій щодо будівництва нових Київського та Львівського слідчих ізоляторів в рамках реалізації проекту ДПП від осіб, які відповідно до ЗУ «Про державно-приватне партнерство» можуть бути приватними партнерами.

Подання та розгляд пропозицій про здійснення ДПП мало здійснюватися відповідно до вимог ЗУ «Про державно-приватне партнерство» та Порядку проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.04.2011 № 384 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 815). Більш детальна інформація міститься у Додатку 5.

За даними інформаційних агентств до Міністерства юстиції України надійшла пропозиція про здійснення ДПП від потенційного інвестора проекту з будівництва нового СІЗО у місті Львові. У подальшому, відповідно до процедури, передбаченої законодавством, такий проект надійде на експертизу в Мінекономрозвитку та Міністерство фінансів України. У разі якщо проект відповідатиме усім законодавчим вимогам, буде розпочато процедуру підготовки та проведення конкурсу з відбору концесіонера.

ОБ'ЄКТИ ПРАВА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ЗУ «Про засади державної регіональної політики», ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад», ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» та державна стратегія регіонального розвитку⁵⁵ закладають підвалини для стабільного розвитку регіонів та самостійного визначення територіальною громадою пріоритетів, зокрема задоволення потреб у інфраструктурі та суспільно важливих послугах.

ЗУ «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 року № 1508-VII створив передумови для співробітництва територіальних громад, визначив його принципи, форми, механізми його стимулювання, фінансування та контролю. З огляду на частину 1 статті 1 ЗУ «Про державно-приватне партнерство» декілька територіальних громад, які об'єдналися для досягнення тих чи інших цілей, можуть виступати на стороні державного партнера у договорі, що укладається в рамках ДПП.

Поряд із найбільш показовими успішними проектами, які були структуровані на основі механізму ДПП між приватним інвестором та територіальною громадою у місті Малин⁵⁶ (Житомирської області) та місті Остер (Чернігівської області) у сфері управління об'єктами комунальної власності на сьогодні збільшується кількість проектів, які реалізуються з використанням потенціалу ДПП.

⁵⁵Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 6 серпня 2014 р. № 385.

⁵⁶ Malyn Biofuel Heating. – [Link]:<http://ppp-ukraine.org/wp-content/uploads/2015/12/Malyn-Biofuel-Heating.pdf>.

Місто Красилів (Хмельницька область)

22 грудня 2016 року Красилівською міською радою було оголошено про проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення проекту ДПП «Будівництво багатоквартирного житлового будинку по вул. Центральна, 33 у м. Красилів» для забезпечення житлом жителів м. Красилова, які його потребують та перебувають на обліку на отримання житла.

На сьогодні між приватним партнером та Красилівською міською радою укладено змішаний договір в рамках здійснення ДПП, що передбачає будівництво 9-ти поверхового однопід'їздного 56-квартирного житлового будинку з вбудовано-прибудованими магазинами на земельній ділянці площею 0,1422 га по вул. Центральній, 33. Строк ДПП складає 5 років.

Місто Олександрія (Кіровоградська область)

Відповідно до інформації, вміщеної в оголошенні про проведення конкурсу з визначення приватного партнера від 09 вересня 2016 року⁵⁷, метою здійснення ДПП є надання прав користування земельною ділянкою комунальної власності, площею 111,2936 га, строком на 15 років для організації виробництва будівельних матеріалів за умови виконання партнером інвестиційних зобов'язань (власні кошти на реалізацію проекту, реєстрація підприємства за місцем здійснення діяльності, створення нових 250-300 робочих місць, подальше забезпечення відповідної ділянки та району міста інфраструктурою, сплата усіх податків та зборів до міського бюджету).

У травні 2017 року між Олександрійською міською радою та приватним партнером було укладено договір щодо надання у користування земельної ділянки для організації виробництва будівельних матеріалів та будівельної сировини на землях золосховища Олександрійської ТЕЦ.

Місто Дніпро

28 вересня 2017 року Дніпровською міською радою оголошено про проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП з метою будівництва сміттєпереробного об'єкта на території регіонального сміттєпереробного Комплексу раціонального використання та зберігання побутових відходів «Правобережний» КП «Еко Дніпро» Дніпровської міської ради.

Цілями, на досягнення яких спрямована реалізація проекту:

- є побудова Комплексу з чітко визначеними характеристиками обладнання для забезпечення якості операцій з поводження з відходами, задача його в експлуатацію;

⁵⁷ <http://olexrada.gov.ua/advert/ogoloshennya-pro-provedennya-konkursu-z-vyznachennya-pryvatnogo-partnera-dlya-zdiysnennya-derzhavno-pryvatnogo-partnerstva-shhodo-organizatsiyi-vyrobnytstva-budivelnih-materialiv-ta-budivelnoyi-syrovoy.html>.

- отримання права власності, отримання прибутку від функціонування Комплексу;
- забезпечення своєчасного знешкодження та переробки відходів;
- зведення до мінімуму кількості відходів, що підлягають захороненню на полігонах;
- забезпечення комплексного використання матеріально-сировинних ресурсів;
- сприяння максимально повній утилізації відходів шляхом прямого повторного чи альтернативного використання ресурсно-цінних відходів;
- забезпечення безпечного видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом розроблення відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами.

У свою чергу очікується, що реалізація проекту дозволить:

- забезпечити своєчасне знешкодження та переробку відходів, які утворюються в м. Дніпро та прилеглих населених пунктах;
- продовжити термін експлуатації полігону ТПВ за рахунок зменшення кількості відходів, що підлягають захороненню;
- забезпечити комплексне використання матеріально-сировинних ресурсів та максимально можливу утилізацію відходів шляхом прямого повторного та альтернативного використання ресурсно-цінних складових відходів;
- забезпечити безпечне видалення відходів, що не підлягають утилізації, шляхом впровадження відповідних технологій, екологічно безпечних методів та засобів поводження з відходами забезпечити виробництво електричної енергії за рахунок
- відновлювальних джерел для власних потреб та передачі її в енергетичну мережу країни;
- скоротити викиди в атмосферу парникових газів та забруднюючих речовин;
- зменшити забруднення ґрунтів та вод;
- сформувати екологічну культуру населення, свідоме відношення до ресурсозбереження;
- створити нові робочі місця.

Проект прогнозовано буде передбачати такі етапи:

1. розроблення, узгодження, затвердження та реєстрація проекту будівництва сміттєпереробного об'єкту (СО);
2. організація та виконання будівельних робіт, поставка обладнання СО, проведення будівельно-монтажних робіт зі встановлення обладнання СО;
3. введення в експлуатацію та відповідна реєстрація СО як об'єкта нерухомого майна, проведення пусконаладжувальних робіт;
4. отримання дозвільної документації, ліцензії для провадження діяльності у сфері поводження з відходами та інших випадках згідно законодавства;

5. провадження господарської діяльності з управління СО в процесі надання відповідних послуг, виконання робіт, виготовлення продукції згідно з цільовим призначенням СО.

Використання територіальними громадами можливостей, які надає механізм ДПП, дозволить забезпечити сталий розвиток та запровадити успішну практику співпраці з приватними інвесторами на регіональному рівнях у мовах обмежених ресурсів та недостатності досвіду місцевих громад у впровадженні інвестиційних проектів.

V. Висновки

Ефективність ДПП, як моделі співробітництва, підтверджена тисячами успішно реалізованих проектів в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються. В умовах становлення законодавчої та інституційної бази, успішна підготовка та реалізація пілотних проектів ДПП у різних секторах економіки України, зокрема інфраструктурі, енергетиці, комунальному господарстві, відкриє нові можливості для потенційних інвесторів, банків та консультантів на одному з найбільших ринків Центральної та Східної Європи.

Україна поступово розвиває механізм ДПП: розроблено та впроваджено нормативну базу у сфері ДПП та удосконалюється концесійне законодавство, що має на меті врахувати найкращі міжнародні стандарти підготовки проектів із залученням міжнародних організацій та представників бізнесу.

Впровадження пілотних проектів за підтримки міжнародних фінансових організацій є необхідною передумовою для напрацювання успішного досвіду реалізації проектів ДПП із використанням найкращого міжнародного досвіду та врахуванням локальної специфіки України. Результати впровадження конкретних проектів на загальнодержавному та регіональному рівнях мають бути покладені в основу подальшої роботи над вдосконаленням нормативно визначених процедур ініціювання, розробки та погодження проектів.

Успішна реалізація проектів ДПП, що будуть задовольняти вимоги обох сторін, можливе виключно за умови якісної підготовки проектів ДПП, зокрема обґрунтованих розрахунків та справедливого розподілу ризиків між сторонами. Разом з тим, не менш важливими для результативності проекту є проведення належного аналізу ефективності та професійна підготовка відкритого і прозорого конкурсу з відбору приватного партнера. В умовах недосконалості інституційної системи державного управління України, організація та проведення відкритих конкурсів може потребувати залучення радників та міжнародних консультантів, які могли б надати публічному партнеру необхідну експертну підтримку, у тому числі на етапі структурування проекту та проведення переговорів з потенційними інвесторами, закладаючи основу для багаторічного взаємовигідного співробітництва держави та приватного інвестора.

Україна, маючи значний потенціал економічного розвитку, сьогодні робить важливі конкретні кроки назустріч інвесторам, у тому числі, удосконалюючи законодавчу базу з питань ДПП та впроваджуючи пілотні проекти за підтримки міжнародних фінансових організацій. Налагодження ефективних механізмів ДПП відкриває нові можливості для інвестицій у перспективний ринок України, більш детальну інформацію про які можна знайти на сторінці Проектного офісу з питань державно-приватного партнерства в інфраструктурі «SP³ILNO» www.spilno.in.ua та Офісу із залучення та підтримки інвестицій ukraineinvest.com.

Додатки

Додаток №1. Перелік нормативно-правових актів у сфері ДПП

№ п/ п	Назва нормативно- правового акту	Зміст документу
І.	ЗУ від 01.07.2010 № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство»	Закон визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами та основні принципи державно-приватного партнерства на договірній основі, регулює договірні відносини держави і приватного сектору у формі концесії, спільної діяльності та інших договорів. Закон є рамковим та покликаний визначити, зокрема, такі основні принципи державно-приватного партнерства як: - рівність перед законом державних та приватних партнерів під час провадження діяльності в рамках державно-приватного партнерства; - заборона будь-якої дискримінації та обмеження прав приватних партнерів, крім випадків, передбачених законом; - узгодження інтересів державного та приватного партнерів з метою досягнення взаємної вигоди та реалізації мети діяльності в рамках державно-приватного партнерства; - справедливий розподіл ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, укладених у рамках державно-приватного партнерства.
1.	Постанова КМУ від 11.04.2011 № 384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства»	Постановою затверджено: 1. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, який визначає механізм підготовки та проведення із застосуванням принципів прозорості, об'єктивності та недискримінаційності конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим (далі - конкурс), визначення переможця конкурсу та укладення відповідних договорів у рамках здійснення державно-приватного партнерства, частиною першою статті 5 Закону України «Про державно-приватне партнерство».

		У разі коли законами, що регулюють відносини, які виникають у процесі укладення зазначених договорів, чи відповідно до таких законів встановлено інший порядок проведення конкурсу, застосовується порядок проведення конкурсу, встановлений такими законами чи відповідно до таких законів. Метою проведення конкурсу є визначення юридичної особи, крім державних та комунальних підприємств, або фізичної особи - підприємця (далі - приватний партнер), яка забезпечить створення найкращих умов для здійснення державно-приватного партнерства. 2. Порядок проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, який визначає механізм проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства (далі - аналіз ефективності) та передбачає: - можливість двоетапної підготовки пропозиції щодо здійснення державно-приватного партнерства (I етап - підготовка та аналіз концептуальної записки, II етап - підготовка техніко-економічного обґрунтування); - чіткий механізм проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства та можливість залучення до цього процесу всіх зацікавлених органів; - чіткий розподіл функцій між суб'єктами проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства; - координацію Мінекономрозвитку процесу проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства; - оприлюднення висновків за результатами проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної власності.
2.	Постанова КМУ від 17.03.2011 № 279 «Про затвердження Порядку надання державної підтримки здійсненню державно-	Затверджено Порядок надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства, який визначає процедуру надання державної підтримки здійсненню державно-приватного партнерства (далі - державна підтримка) щодо об'єктів державної власності. Державна підтримка щодо об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, надається згідно з порядком, затвердженим Радою міністрів Автономної Республіки Крим, а щодо об'єктів

	<u>приватного партнерства»</u>	комунальної власності - згідно з порядком, затвердженим відповідним органом місцевого самоврядування. Державна підтримка може надаватися шляхом надання державних та місцевих гарантій, шляхом фінансування здійснення заходів (програм) за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами, в іншій формі згідно із законом.
3.	<u>Постанова КМУ від 26.04.2017 № 298 «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства»</u>	Затверджено Порядок заміни приватного партнера за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства, який визначає механізм заміни приватного партнера у разі невиконання ним своїх зобов'язань за договором, укладеним у рамках державно-приватного партнерства (далі - договір). Заміна приватного партнера за договором (далі - заміна приватного партнера) у разі невиконання ним своїх зобов'язань за договором здійснюється державним партнером на конкурсних засадах за пропозицією особи, яка організовує або надає фінансування у рамках державно-приватного партнерства (далі - кредитор). Пропозицію про заміну приватного партнера державному партнеру подає кредитор.
4.	<u>Постанова КМУ від 09.02.2011 № 81 «Про затвердження Порядку надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства»</u>	Затверджено Порядок надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства, який визначає процедуру надання приватним партнером державному партнеру інформації про виконання договору, укладеного в рамках державно-приватного партнерства.
5.	<u>Постанова КМУ від 16.02.2011 №</u>	Затверджено Методику виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення

	<u>232 «Про затвердження Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»</u>	форми управління ними, згідно з якою проводиться виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства (далі - ризики), їх оцінка та визначення форми управління ними. Методика застосовується під час проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, прийняття рішень про його здійснення, розподіл ризиків між державним і приватним партнерами на кожному етапі здійснення державно-приватного партнерства, укладення договору між ними. Методика забезпечує здійснення комплексного аналізу ризиків, їх оцінку та мінімізацію в процесі реалізації проектів державно-приватного партнерства, що, в свою чергу, сприятиме вдалому здійсненню державно-приватного партнерства. Методикою, зокрема, передбачено: - впровадження методів оцінки ризиків, які широко застосовуються у міжнародній практиці для оцінки проектів державно-приватного партнерства, таких як аналіз чутливості, сценарний аналіз, метод «Монте-Карло»; - чітке визначення підходів до оцінки та управління ризиками; - запровадження практичних інструментів у вигляді Переліку істотних ризиків здійснення державно-приватного партнерства та Переліку ризиків, управління якими здійснює державний партнер, що відповідає стандартам сучасної практики ризик-менеджменту.
6.	<u>Розпорядження КМУ від 14.08.2013 № 739-р «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 - 2018 роки»</u>	Схвалено Концепцію розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013 - 2018 роки.
7.	<u>Наказ Міністерства економічного розвитку і</u>	Затверджено Методику проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, яка визначає основні параметри та показники перевірки ефективності здійснення державно-приватного партнерства (далі - ДПП) та

	торгівлі України від 27.02.2012 № 255 «Деякі питання проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства»	застосовується під час проведення аналізу ефективності здійснення ДПП: органом управління (у разі ініціювання здійснення ДПП таким органом управління) або після надходження пропозиції щодо здійснення ДПП від приватного партнера; Мінекономрозвитку України в разі прийняття рішення про проведення аналізу ефективності здійснення ДПП. Аналіз ефективності здійснення ДПП проводиться за етапами, визначеними Порядком проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, затвердженому постановою КМУ від 11.04.2011 № 384 (далі - Порядок), на підставі інформації, викладеної в пропозиції, техніко-економічному обґрунтуванні здійснення ДПП, інших документах, які готуються і подаються відповідно до Порядку.
8.	Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 07.06.2016 № 944 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними»	Затверджено Методичні рекомендації щодо застосування Методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними, які застосовуються під час проведення аналізу ефективності здійснення державно-приватного партнерства, прийняття рішень про його здійснення, розподіл ризиків між державним і приватним партнерами на кожному етапі здійснення державно-приватного партнерства, укладення договору між ними. Ці Методичні рекомендації також можуть застосовуватися під час виявлення, оцінки та управління ризиками в процесі розроблення та реалізації державних інвестиційних проектів.
II	ЗУ від 16.07.1999 № 997-XIV «Про концесії»	Закон визначає поняття та правові засади регулювання відносин концесії державного та комунального майна, а також умови і порядок її здійснення з метою підвищення ефективності використання державного і комунального

		майна і забезпечення потреб громадян України у товарах (роботах, послугах).
1.	Постанова КМУ від 18.01.2000 № 72 «Про реєстр концесійних договорів»	Затверджено Положення про реєстр концесійних договорів. Реєстр концесійних договорів запроваджується відповідно до статті 14 ЗУ «Про концесії» з метою обліку концесійних договорів, укладених між концесіонерами та уповноваженими на укладення концесійного договору органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування. Реєстр веде Фонд державного майна.
2.	Постанова КМУ від 12.04.2000 № 639 «Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів»	Затверджено Методику розрахунку концесійних платежів (діє в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2016 р. № 130), якою передбачено: - розмежування способів розрахунку концесійного платежу в залежності від виду концесійного договору (концесія на експлуатацію та/або реконструкцію існуючих об'єктів (brown-field), концесія на будівництво нових об'єктів (green-field); - запровадження єдиної методики розрахунку концесійного платежу для всіх сфер господарської діяльності; - самостійний вибір концесіодавцем способу розрахунку концесійного платежу. Вибір способу розрахунку концесійного платежу здійснюватиметься концесіодавцем самостійно за результатами концесійного конкурсу з урахуванням сфери господарської діяльності, для здійснення діяльності у якій об'єкт державної або комунальної власності надано у концесію.
3.	Постанова КМУ від 11.12.1999 № 2293 «Про затвердження Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися в концесію»	Затверджено Перелік об'єктів права державної власності, які можуть надаватися в концесію.
4.	Постанова КМУ від 12.04.2000 № 643 «Про затвердження	Затверджено Типовий концесійний договір.

	Типового концесійного договору»	
5.	Постанова КМУ від 12.04.2000 № 642 «Про затвердження Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію»	Затверджено Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію, яке визначає порядок підготовки та проведення концесійного конкурсу, визначення переможця концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об'єкти права державної та комунальної власності, які можуть надаватись у концесію, згідно з переліками, затвердженими відповідно Кабінетом Міністрів України та органами місцевого самоврядування. Завданням концесійного конкурсу є визначення юридичної чи фізичної особи, яка забезпечить найкращі умови здійснення концесійної діяльності.
6.	Постанова КМУ від 13.07.2000 № 1114 «Про затвердження Порядку визначення об'єктів концесії, концесіонерам яких можуть надаватись пільги щодо концесійних платежів, дотації, компенсації, та умов їх надання»	Затверджено Порядок визначення об'єктів концесії, концесіонерам яких можуть надаватись пільги щодо концесійних платежів, дотації, компенсації, та умов їх надання. Пільги щодо концесійних платежів, дотації, компенсації можуть надаватись концесіонерам збиткових і низькорентабельних об'єктів концесії, які мають важливе соціальне значення. Визначення об'єктів концесії як таких, що мають важливе соціальне значення, здійснюється: - щодо об'єктів права державної власності Мінекономрозвитку та Мінфіном за поданням міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій; - щодо об'єктів права комунальної власності – виконавчим органом відповідної ради.
III	ЗУ від 21.10.2010 № 2624-VI «Про особливості	Закон визначає особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та

	<u>передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності»</u>	водовідведення, що перебувають у комунальній власності, особливості оренди та концесії таких об'єктів. Дія Закону поширюється на відносини, пов'язані з: - передачею в оренду чи концесію цілісних майнових комплексів підприємств, їхніх структурних підрозділів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності; - передачею в концесію об'єктів незавершеного будівництва та законсервованих об'єктів, що перебувають у комунальній власності, які можуть бути добудовані з метою їх використання для провадження діяльності у сферах водопостачання, водовідведення та очищення стічних вод, надання послуг, пов'язаних з постачанням споживачам тепла; - наданням концесії на створення (будівництво) об'єкта у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення; - господарським використанням об'єктів оренди чи концесії відповідно до цього Закону.
1.	<u>Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 08.12.2009 № 386 «Про затвердження Порядку погодження Мінрегіоном умов конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів, що використовуються для здійснення діяльності у сферах теплопостачання, водопостачання</u>	Затверджено Порядок погодження Мінрегіоном умов конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів, що використовуються для здійснення діяльності у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, який визначає процедуру погодження Мінрегіоном умов конкурсу на право отримання в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній та державній власності.

	<u>та водовідведення»</u>	
2.	<u>Наказ Міністерства регіонального розвитку; будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.04.2012 № 150 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань організації конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів водо-, теплопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, та укладання відповідних договорів»</u>	Затверджено Методичні рекомендації з питань організації конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів водо-, теплопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, та укладання відповідних договорів, які розроблені для органів місцевого самоврядування з метою надання роз'яснень щодо застосування норм чинного законодавства при організації ними конкурсу щодо передачі в оренду чи концесію об'єктів водо-, теплопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності, та укладанні відповідних договорів.
3.	<u>Наказ Міністерства регіонального розвитку; будівництва та житлово-комунального господарства України від 14.02.2012 №53 «Про</u>	Затверджено Порядок проведення повідомної реєстрації укладених договорів оренди чи концесії об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності, який визначає механізм проведення Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України повідомної реєстрації укладених договорів оренди чи концесії об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності, відповідно до частини першої статті 10 Закону України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів

	затвердження Порядку проведення повідомної реєстрації укладених договорів оренди чи концесії об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності»	централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності».
IV	ЗУ від 14.12.1999 № 1286-XIV «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг»	Закон визначає особливості будівництва та(або) експлуатації автомобільних доріг загального користування на умовах концесії. Відповідно до Закону, концесією є надання концесієдавцем на підставі концесійного договору на платній та строковій основі концесіонеру права на будівництво та(або) експлуатацію автомобільної дороги за умови взяття концесіонером на себе зобов'язань щодо її будівництва та(або) експлуатації.
1.	Постанова КМУ від 04.10.2000 № 1521 «Про затвердження Порядку проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг»	Затверджено Порядок проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг, який визначає процедуру підготовки і проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних (позаміських) доріг загального користування, що надаються у концесію, згідно з переліками, затверджуваними Кабінетом Міністрів України. Завданням концесійного конкурсу є визначення юридичної особи, яка забезпечить створення найкращих умов під час будівництва та експлуатації автомобільної дороги.

2.	Постанова КМУ від 06.07.2000 № 1064 «Про затвердження Порядку визначення об'єктів концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування»	Постановою визначено концесієдавцем на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування Державну службу автомобільних доріг. Також затверджено Порядок визначення об'єктів концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування., відповідно до якого визначення об'єктів концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування здійснюється на підставі державної стратегії розвитку мережі автомобільних доріг з урахуванням економічної доцільності надання їх у концесію та згідно з нормами і правилами проектування, будівництва та експлуатації автомобільних доріг. Пропозиції щодо визначення об'єктів концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг загального користування подаються Укравтодору Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними та Севастопольською міською радами, відповідними держадміністраціями.
3.	Постанова КМУ від 11.07.2013 № 493 «Про затвердження Порядку проведення розрахунку плати за експлуатаційну готовність автомобільної дороги, побудованої на умовах концесії»	Затверджено Порядок проведення розрахунку плати за експлуатаційну готовність автомобільної дороги, побудованої на умовах концесії, який визначає механізм проведення розрахунку плати за експлуатаційну готовність автомобільної дороги, побудованої на умовах концесії.
4.	Постанова КМУ від 04.10.2000 № 1519 «Про затвердження Типового концесійного договору на будівництво та експлуатацію	Затверджено Типовий концесійний договір на будівництво та експлуатацію автомобільної дороги.

	автомобільної дороги»	
5.	Наказ Міністерства інфраструктури України від 27.05.2013 № 318 «Про затвердження Положення про конкурсну комісію з проведення концесійного конкурсу»	Затверджено Положення про конкурсну комісію з проведення концесійного конкурсу, яке визначає порядок створення, повноваження та порядок роботи конкурсної комісії з проведення концесійного конкурсу щодо надання Міністерством інфраструктури України у концесію об'єктів права державної власності та окремих видів підприємницької діяльності.
6.	Наказ Міністерства інфраструктури України від 28.01.2014 № 61 «Про затвердження Положення про конкурсну комісію з проведення концесійних конкурсів на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг»	Затверджено Положення про конкурсну комісію з проведення концесійних конкурсів на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг, яке визначає порядок створення, повноваження та порядок роботи конкурсних комісій з проведення концесійних конкурсів щодо надання Державним агентством автомобільних доріг України у концесію автомобільних доріг загального користування.
7.	Наказ Державного агентства автомобільних доріг України від 08.07.2013 № 215 «Про затвердження Положення про конкурсну	Затверджено Положення про конкурсну комісію з проведення концесійних конкурсів, яке визначає порядок створення, повноваження та порядок роботи конкурсних комісій з проведення концесійних конкурсів щодо надання Державним агентством автомобільних доріг України у концесію об'єктів права державної власності.

	комісію з проведення концесійних конкурсів»	
V	ЗУ від 08.07.2011 № 3687-VI «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»	Закон визначає особливості передачі в оренду чи концесію окремих об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, особливості оренди та концесії таких об'єктів. Для цілей Закону термін «об'єкти паливно-енергетичного комплексу» вживається у такому значенні: цілісні майнові комплекси або системи цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурних підрозділів (філій, цехів, дільниць), які забезпечують (призначені) та достатні для провадження господарської діяльності у сфері видобування кам'яного вугілля та лігніту (бурого вугілля), його переробки. Перелік майна, що входить до складу об'єкта паливно-енергетичного комплексу, що перебуває у державній власності (далі - об'єкт паливно-енергетичного комплексу) і передається в оренду чи концесію, визначається відповідним договором. Відповідно до Закону передачі в оренду чи концесію підлягають такі об'єкти паливно-енергетичного комплексу: - на яких можливе залучення сучасних технологій виробництва та які потребують модернізації (технічного переоснащення) технологічного процесу; - розрізи та шахти з видобутку вугілля та його переробки, які є неперспективними та підлягають закриттю; - об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти, що перебувають у державній власності, які можуть бути добудовані з метою їх використання для провадження діяльності у сфері видобування кам'яного вугілля та лігніту (бурого вугілля), його переробки.
1.	Постанова КМУ від 12.11.2012 № 1222 «Про затвердження Методики оцінки об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що передаються в	Затверджено Методику оцінки об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що передаються в оренду чи концесію, яка застосовується для визначення вартості об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що передаються в оренду чи концесію згідно із ЗУ «Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності». Об'єктами оцінки, вартість яких визначається відповідно до цієї Методики, є окремі інвентарні об'єкти та групи

	оренду чи концесію»	інвентарних об'єктів за переліками, погодженими з Міненерговугіллям, які створюють або на основі яких можуть бути створені цілісні майнові комплекси або системи цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці), які забезпечують (призначені) та достатні для провадження господарської діяльності у сфері видобування кам'яного вугілля та лігніту (бурого вугілля), його переробки. Для визначення вартості об'єкта оцінки проводиться незалежна оцінка майна відповідно до ЗУ «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», національних стандартів, Методики оцінки об'єктів оренди, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1995 р. № 629, та цієї Методики. Визначення вартості об'єкта оцінки здійснюється на етапі його організаційно-технічної підготовки до передачі в оренду чи концесію.
2.	Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 27.03.2012 № 194 «Про затвердження Порядку прийняття рішення про передачу в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу та Вимог до аналізу ефективності та техніко-економічного обґрунтування передачі в оренду чи	Затверджено: - Порядок прийняття рішення про передачу в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу, який визначає механізм прийняття Міністерством енергетики та вугільної промисловості України рішення про передачу об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, в оренду чи концесію; - Вимоги до аналізу ефективності та техніко-економічного обґрунтування передачі в оренду чи концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу, які є обов'язковими при розробленні аналізу ефективності та техніко-економічного обґрунтування передачі об'єктів паливно-енергетичного комплексу - цілісних майнових комплексів або системи цілісних майнових комплексів підприємств, їх структурних підрозділів (філій, цехів, дільниць), які забезпечують (призначені) та достатні для провадження господарської діяльності у сфері видобування кам'яного вугілля та лігніту (бурого вугілля), його переробки (далі - Об'єкт), в оренду чи концесію. Метою аналізу ефективності передачі Об'єктів в оренду чи концесію є оцінка техніко-економічного обґрунтування, що

<u>концесію об'єктів паливно-енергетичного комплексу»</u>	дозволяє визначити здійсненність і ефективність надання Об'єкта в оренду чи концесію.
3. <u>Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 18.11.2014 № 811 «Про затвердження Порядку повідомної реєстрації укладених договорів концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, Порядку взяття на облік укладених договорів оренди об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності»</u>	Затверджено: - Порядок повідомної реєстрації укладених договорів концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності, який визначає -

[REDACTED]
[REDACTED] спеціалізований
[REDACTED]
[REDACTED]
перевалювати до 3,5 млн тонн генеральних вантажів на рік. [REDACTED]
[REDACTED] [REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Додаток № 3. ДП «Херсонський морський торговельний порт» (інформаційна довідка)

Херсонський МТП розташований біля правого берега Дніпра за 15 миль від його гирла. Підхід до нього здійснюється фарватером, який проходить річкою Рвач, рукавом Вільховий Дніпро і р. Дніпро. На сьогодні проектна глибина акваторії порту становить 8,25 м, оголошена осадка - 7,6м.

- Вигідне розташування для розвитку мультимодального вантажного хабу
- Значні можливості операційної оптимізації шляхом впровадження нової системи планування логістики, ефективнішого використання наявної території порту та модернізації обладнання
- Перспективи росту вантажообігу підкріплені прогнозами росту експорту зерна та подальшим розвитком внутрішніх водних шляхів
- Стабільна фінансова позиція з виручкою від \$8 до \$10 млн. та середнім значенням рентабельності EBITDA у 18% впродовж 3 останніх років
- Обсяг необхідних капітальних інвестицій за оцінками міжнародних консультантів становить від \$25 до \$45 млн.
- Вдало структурована транзакція за підтримки МФО

Додаток № 4. Залізнично-поромний комплекс ДП «МТП «Чорноморськ» (інформаційна довідка)

- Залізничний поромний комплекс є частиною Морського торгового порту «Чорноморськ», одного з найбільших портів України, що розташований у Сухому лимані, 12 миль на Південний-Захід від Одеси
- Порт займає ключове положення на перетині основних транспортних коридорів між Європою та Азією, промисловими регіонами та основними морськими шляхами
- Є центром двох базових поромних ліній у Чорному морі

КЛЮЧОВІ ПЕРЕВАГИ :

- Унікальний термінал, який поєднує можливості перевалки залізничних вагонів та автотранспорту, є єдиним таким терміналом в Україні та одним з найбільших терміналів подібного типу у Чорному морі
- Лідерство на нішевому ринку, доля на внутрішньому ринку з перевалки вантажних автомобілів 71%, автотехніки – 95% та залізничних вагонів – 100%
- Не має спеціалізації на перевалці окремих товарних груп, диверсифікований вантажопотік, в основному, представлений швидкопсувними продовольчими товарами, лісом, будівельними матеріалами та іншими вантажами, що перевозяться малими партіями
- Стабільно працюючий бізнес, що не потребує значних капітальних інвестицій, має додаткові потужності для збільшення вантажообігу та значний потенціал до підвищення операційної ефективності, а також розвитку додаткових послуг
- Високорентабельна діяльність з виручкою від \$3,3 до \$5,6 млн. та середньою рентабельністю EBITDA у 44% за останні 3 роки.

Додаток № 5. Будівництво нового Київського слідчого ізолятора

З огляду на особливий статус об'єкта ДПП, при розробці пропозиції, яка складається з концептуальної записки та техніко-економічного обґрунтування, потенційні приватні партнери мають враховувати вимоги:

- ДБН А.2.2-3-2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво»;
- Галузевих будівельних норм «Проектування виправних колоній і слідчих ізоляторів. Слідчі ізолятори» від 25.01.2017 № 00015622/Г000028, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 24.01.2017 №10/5-ДСК.
- Технічних завдань від 31.01.2017 № УКБ/1-27/64-17 та №УКБ/1-28/64-17.

Міністерство юстиції України визначило основні показники:

Мета проекту – перенесення існуючого Київського СІЗО за межі міста шляхом будівництва та експлуатації (обслуговування) нового Київського СІЗО.

Потенційні об'єкти ДПП:

Для будівництва та експлуатації нового Київського СІЗО:

- Право користування земельною ділянкою;
- Новостворений майновий комплекс нового Київського СІЗО, що буде збудований на ній («Новий Пенітенціарний Об'єкт Київ»).

Можливі адреси об'єктів:

1.1 смт Коцюбинське, вул. Залізнична 1, земельна ділянка загальною площею - 8,3 га (Ірпінський ВЦ №132, кадастрові номери - 3210946200:01:034:0014 та 3210946200:01:034:0015)

Планове наповнення установи другої черги будівництва – 1530 місць.

Примітка: перша черга будівництва Київського СІЗО будується за рахунок державних коштів. Планове наповнення установи - 470 місць.

1.2 смт Гостомель, вул. Мирна 3, земельна ділянка загальною площею - 16,7 га (Бучанська ВК №85, кадастровий номер – 3210945900:01:037:0178).

Планове наповнення установи - 2000 місць.

2. Для передачі приватному інвестору в управління для будівництва житлового чи комерційного об'єкту, як буде визначено умовами договору, укладеного у рамках ДПП:

- Право користування земельною ділянкою за адресою: м. Київ, вул. Дегтярівська 13, земельна ділянка – 2,96 га (кадастровий № 8000000000:91:264:0004)
- Новостворений майновий комплекс, що буде збудований на ній («Новий Міський Об'єкт Київ»);

За пропонованими умовами партнерства державний партнер готовий:

- забезпечити передачу відповідному Приватному партнеру права користування на відповідні земельні ділянки, яке є об'єктом проекту ДПП у місті Київ та списання нерухомого майна, що підлягає зносу, розташованого на таких земельних ділянках (за наявності);
- підготувати необхідні дозволи на побудову Нових Пенітенціарних Об'єктів та Нових Міських Об'єктів згідно з умовами договору, укладеного в рамках ДПП;
- забезпечити реєстрацію прав власності на Нові Міські Об'єкти за Приватним та Державним партнерами згідно умов договору, укладеного в рамках ДПП.

У свою чергу, очікується, що приватний партнер зі своєї сторони:

- подасть клопотання щодо оформлення права користування земельними ділянками у місті Київ, замовить розробку відповідної документації із землеустрою земельних ділянок, право користування якими є об'єктом ДПП у місті Київ, відповідно до умов договору, укладеного у рамках ДПП, в тому числі здійснити роботи зі знесення старих списаних об'єктів нерухомого майна (за наявності) та підготовки ділянки для подальшої забудови, як буде визначено в договорі, укладеного у рамках ДПП;
- здійснить фінансування будівництва, будівництво та введення в експлуатацію Нового Пенітенціарного Об'єкту та Нового Міського Об'єкту відповідно до проекту ДПП у місті Київ, згідно умов договору, укладеного у рамках ДПП;
- матиме право наймати для здійснення окремих робіт в рамках ДПП підрядників, зокрема генерального архітектора та генерального підрядника, за умови, що відповідальність за виконання такими підрядниками робіт несе приватний партнер в повному обсязі;
- здійснить архітектурне планування та будівництво відповідного Нового Пенітенціарного Об'єкту на основі:
 - Нормативів та вимог щодо будівництва пенітенціарних закладів, що затверджені наказом Міністерства юстиції України;
 - Основних характеристик об'єктів, що необхідно збудувати;
 - Вимог щодо утримання в'язнів відповідно до вимог ЄС, базуючись на технічній та архітектурній документації житлових корпусів діючої польської тюрми, що є у розпорядженні управління капітального будівництва та розвитку.

- здійснить архітектурне планування та будівництво відповідного Нового Міського Об'єкту відповідно до чинного законодавства та договору, укладеного у рамках ДПП;
- здійснить обслуговування Нового Пенітенціарного Об'єкту після його здачі в експлуатацію, згідно умов договору, укладеного у рамках ДПП.

MINISTRY
OF INFRASTRUCTURE OF UKRAINE

SP³ILNO IN.UA
PPP MANAGEMENT OFFICE

Western NIS
Enterprise Fund

WWW.SPILNO.IN.UA

INFO@SPILNO.IN.UA

